

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrébten egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton a Politikai Ujdonságokkal együtt 4 pft. vagy 4 ft. 20 kr. új pénzben. Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Kisfaludy Sándor.

(1772—1846.)

Kisfaludy Sándorról sokszor irt már a Vasárnapi Ujság, de még nem közlé arczképét — pedig ki érdemelné azt inkább, mint ő?

Végig nézve ama hálás tiszteletet érdemlő uttörők lelkes csoportján, a kik félszáz évvel ezelőtt a veszni indult magyar nyelv dolgát szívükre vették s érte előítélettel és életgonddal szembeállva, az alvó irodalmi élet lendítésére s kalauzolására szent szövetségben egyesültek: köztük ezen férfit, az első sorban találjuk. De Kisfaludy Sándornak nemcsak azon, többekkel közös nagy érdeme van, hogy az öntudaton kívül minden más, anyagi vagy szellemi jutalom reménye nélkül, a nemzeti nyelv apostolául szegődött akkor, midőn ezt az idegen ösvényre tévedt mivelődés közvéleménye bohó idővesztegetésnek tartotta s megvetette, avagy kinevette, neki különös köszönettel is tartozik az irodalom, mert ő volt első, ébredező költészetünkben, a ki az idegen formák mellözésével hangot, alakot a nemzeti kedélyből merített.

Kisfaludi Kisfaludy Sándor — Károly testvérbátyja — született Sümegen, Zalamegyében, 1772, sept. 23-án, jó birtoku nemes családból, melly magát Csák Mátétól származtatta. Alsőbb iskoláit kitünő sikerrel Győrben végezte, a bölcsészetet Pozsonyban; de itt már idejét csak részben áldozta az iskolai tanulmányoknak, jobban érdekeltetvén egyfelől Schiller és az elszórva jelentkező magyar költészet, más felől az 1791-ki mozgalmas országgyűlés hazafias jelenetei által.

Az országgyűlés előtt szünoráit a várban, a magyar lelki papnövendékeknel, az országgyűlés alatt pedig az ülésekben, színházban és zenével töltötte. — Kedvencz s jól kezelt hangszere a hegedű s eleinte az obolya is voltak. 1786. óta özvegy atyja látván, hogy nyolcz gyermeke közt legnagyobb fia Sándor, kevésbé a kenyértudományokra, mint inkább zenére s iroda-

lomra hajlik, hogy a gyakorlati élet számára, míg nem késő, megtartsa, 1792-ben haza vitte s törvényre szánván, Husztit és Verbóczyt adta kezébe s ezek tanulására szigoruan rászoritotta. A fiu nappal a „Corpus juris“-t tartotta maga előtt, éjjel magyar könyvet olvasott, s lopva két szomorujátékot irt: „Ulysses és Penelopé“-t, meg „Seneca halálát.“

Hanem az erőtetett életbe hamar beleunván, katonaságra kívánczolt s apjának is beleegyezéssel, mint hadapród a most Hannover, akkor Lipót nevet viselt huszár ezerebbe lépett, ide azért, mert ez Erdélyben tanyázott, mellyet látni gyermeksege óta kedvencz vágyai közé tartozott. Elment hát a lelkes ifju, magyar nyugotról magyar keletre.

Ez ut volt a fordulópont szellemi életében s határozott egyszersmind irodalmi munkásságára nézve, nem lesz hát érdektelen egy ez időben kelt leveleink ide vonatkozó sorait kijegeznünk. — „Nyires nevezetű faluban kellett meghálnunk — írja Kolozsvárról, Skublics Imre, zalai főjegyző barátjának — s gondold el, mint elszomoródtam: Erdélynek, hol magyarokat vélttem találni, mindjárt első helységében egy lelket sem leltem, a ki magyarul értsen, — mind oláh volt. Bumban nem tudtam aludni. Vége, gondolám, a magyar nemzetnek, melly már csak úgy áll fenn, mint egy hajdani erős várnak most naponkint düledező, hulló, végre egészen eltünő omladéka! — S ezen szívet szaggató órámban itt Kolozsvárt, hol még

KISFALUDY SÁNDOR.

rokon magyar sziveket leltem, eltökélttem magamban, hogy én szegény magyar nemes ifju, de azon régi igaz magyarok ivadéka, kik a magyarnak hazát szereztek és egy nagy, dicső nemzetet alapítottak, homályomba rejtezve, akár mint katona, akár mint egyszerű polgár, szívem véréből, hazafiui érzelmeimből, mint a selyembogár, egy fonalat fonok, mellynélfogva veszni indult nemzetisé-

günket, magyar nyelv, érzés és irás által, ha csak kevés időre is, életben tartani segítsem. Magam fogok írni és a szívekhez szólani; mit, mikép: még magam sem tudom“ stb. (1793.)

Illyen lelkesüléssel, illyen erős elhatározással lépett Kisfaludy Sándor az irodalom küzdterére.

Erdélyben ezredbeli tisztársai részéről, mint jó családból való mivelt ifju, szíves fogadásra talált s nyolcz hónapi szolgálat után 1793-ban mind ezredénél, mind Zalamegye részéről a magyar kir. testőrségnél hadnagygyá lett, s önképzés tekintetéből ez utóbbit választván, állomását Bécsben még azon évben elfoglalta. Itt egészen tanulmányoknak élt; az olasz és francia nyelveket csakhamar magáévá tette s rövid időn tetemes ismeretkőrré tett szert.

Ismeretségben vagy barátságban állott Bécs minden irodalmi vagy művészeti nevezettségével, a magyarok közt Görög Demeterrel (hg. Eszterházy Pál nevelőjével), Kerekessel (a „Magyar Hirmondó“ akkori szerkesztőjével) Sándor Istvánnal, Takács Józseffel (Festetich László nevelőjével) és Bacsnányi Jánossal; az idegenek közt *Beethovennel*, a híres zeneszerzővel is. Időközben szabadsággal haza rándulván, a badacsonyi szüreten megismerkedék *Szegedy Rózával*, Mező-szegedi Szegedy Pál zalai alispán bájos leányával, (kit költeményeiben *Lisa* név alatt örökitett meg), — s keblében élénk hajlandóság támadt a szellem- és kellemdus ifju leány iránt, kinél akkor viszonti rokonszenv boldogító jeleit hitte észrevehetni. Az alatt Kisfaludyt, hat más testőr-társával együtt olaszországi garnisonba rendelték. E bánásmód, melly katonai felfogás szerint hátrátétellel egyen-értékű, már magában sértette az érzékeny keblű ifjut. — Midőn pedig búcsuzni otthon levén, imádoztja szívét is meghűltnek tapasztalta maga iránt, vagy tán vélte tapasztalni, e hidégséget hátrátétetéséből magyarázván, bánata tetőpontját érte el s kétségbeesve távozott Olaszországba. — Ekkor szülemlettek a „*Kesergő szerelem*“ első eszméi. — Milanónak I. Napoleon által történt bevétele folytán, az elfogott őrséggel Kisfaludyt is Franciaországba s épen a „dalok hazájába“ a mandola-erdős Provence-ba kísérték, — honnan azonban néhány hónap mulva becsület-szavára haza eresztették. — Visszatértével a Wallis gyalog seregre lőn áttéve, hol 1796-ban főhadnagygyá lépett elő, s mint illyen járta meg Würtemberg és Németország nagy részét, mindenütt meglátogatván a városokat s egyéb történeti nevezettségű emlékeket. Magyar az egész ezredben csak egymaga levén, elmélkedésre s tanulmányokra elég ideje volt. Itt fogamztak *Regéi*, mellyek legelső, homályos alapeszméi azonban már otthon, a szép Balaton-vidék regényes táján, Szigliget, Csobáncz, Tátika romjai alatt keletkeztek. — Részt vett az 1799-ki véres, de szerencsés rajnai hadjáratban. — Ez év elején erőszakkal fakadt ki kebléből egy szózat ahhoz kit feledni nem tud. A kezdeményt válasz, — ezt sűrű levelezés követte, minek végeredményeül 1800-ban bucsut vett a katonai pályától s házassági szövetségre lépett Szegedy Rózával. Lakását az ifju pár eleinte Kám-ban, Vasmegegyében, majd 1805 óta Kisfaludy családi birtokán, Sümegen vette. A boldog szerelem karjai közt, mezei gazdaság közben, költészet tette foglalatosságát.

Műveivel főképp az ifjuságra és nőnemre kívánván hatni, olly hangot igyekezett eltalálni, melly a szívhez legközelebb essék: milly siker koszoruzta törekvését a következés leghathatósabban bizonyítja. 1801-ben kísérlet gyanánt *névtelenül* kiadta a bécsi „Magyar Hirmondó“-ban szerelmi dalai harmadikát s még az évben aztán az egész első részt, „*Himfi szerelmei*“ (1-ső rész.) „*Kesergő szerelem*“ címmel. Sem azelőtt, sem azóta magyar könyv olly gyors és erős hatást nem gerjesztett. Himfi neve szájról szájra járt és elterjedt a két hazában, s a *nagy ismeretlen* közfigyelem és érdek tárgya lett. Nevét mégis csak hat év mulva, 1807-ben, a második kiadás előszavában fedezte fel, mikor aztán, a II-ik részt is, a „*Boldog szerelmei*“ kiadta. Ugyanazon évben látott világot tőle: „*Regék a magyar előidőkből*“ (másodszor kiadva 1818-ban), mellyek nevének népszerűségét még magasabb fokra csigázták, s az irodalom iránt ébredt részvétnek egészen új lökést adtak.

1809-ben a zalai felkelés mecességhez őrnagyul választották s mint illyet József nádor, a felkelés vezére, szárnysegédi minőségben maga mellé vette. A nemzeti nyelv bajnokai addig sok kicsinylő megvetésben részesültek; most a nádor magas példája hatott. Kisfaludy kitüntetésében — s méltán — mindenki az irodalom megtiszteltetését látta. A francia háború bevégeződésével az insurrectio történetének megírása is Kisfaludyra volt bízva, — erre

fordított egész esztendei fáradságos munkát. 1828-ban tagja volt a Tudós Társaság alapszabályzata kidolgozására nádorilag kiküldött választmányának, s a társaság megalakultával ugyan oda a nyelvtudományi osztály első vidéki rendes tagjává választatott. 1831-ben lankadatlan lánggal égő honszeretétől ösztönözötve, Balaton-Füreden, mint a magyar középosztály leglátogatottabb fürdőjén, adakozás utján csinos színházat építtetett, melly Zalamegye végzése szerint egyedül a magyar színművészet szolgálatára van szentelve. Időközben számos kisebb versezetet, színművet, tankölteményt, regét írt, melly utóbbiakat, például „*Dobosi-t*“, „*Gyula szerelmé-t*“ ki ne ismerné?!

Külsőleg középtermetűnél nagyobb, erős, vállas férfi volt, nagy, szélesen boltozott homlokkal. Haját még 24 éves korában Milanóban elvesztette, a várőrségben uralgott ragály folytán. Egyéniségük- s vérmérsékletükre nézve, a két testvér teljesen különböző volt. Károly a társaséletben komor és hallgatag, írásában a vidámság példányképe; ellenben Sándornak módja, beszéde jókedvű, eleven, — míg művei a méla bánat buskomor fátyolával vannak boritva. Egyébiránt: nemes, melegen érző keblű, tántorithatatlan jellemű, színlenni képtelen, vérmes természetű ember, mi nem egyszer kedvetlenségbe hozta, s néha tulságra is ragadta, mint Kazinczy elleni polemiájában.

Kisfaludy Sándor irodalmunk zsenge korának zászlósa közöl azon kevesek sorába tartozik, kik szép nyelvünknek e század második negyedében nyert diadalait megérve, megérték az általuk hő gonddal elvetett mag megtermékenyülését. Így halt meg még jókor 1846-ban 74 éves korában.

Z—y K—ly.

Tavas, nyár, ősz, tél.

TAVASZ.

Mcsolyg a kikelet, nyiló virágai
Mint az ifju kornak reménye s álmái:
Gyönyörben ringatják a szenvedő kebelt,
Miként a harmat, a szomjas virágkehelyt.

Zengnek virányain énekes madarak;
Dalaik a szívhez érzően szólanak,
Mindenütt öröm van, élet s virágzás,
Légy üdvöz általam, dicső feltámadás.

NYÁR.

Tavas virágiból, mi lelkekre hatott,
Még érzem az édes büvölő illatot,
Midőn a kebelén áldást érlelő nyár,
Gazdag szép remények kalászával kínál.

Ott van a tavasz is a rengő kalászbán,
Ifju öröm a férfiség korában,
Mind közelebb jó a valóhoz s magába
Megtér a lélek is az élet nyarába.

ŐSZ.

Künn a természetben hervadó virágok
Hulló és megszáradt levél, a mit látok;
Illyen az élet is, mulnak örömei,
Mint fák és virágok hulló levelei.

De mégis kedves ez, mert a hervadásban,
Elvirult költészet, néma borongás van;
S a reményeitől megfosztatott kebel,
Szeret búsongni a hulló levelekkel.

TÉL.

Zúg az északi szél, dühöng a zivatar,
A természet egy nagy halotti ravatal,
Mellynek fagyos ölen vidámság és élet
Hó-szemfedő alatt lágy szenderben mélyed.

Ekként az ember is megtört vágyaival,
Széthullt reményivel s jobb jövő álmival
Hervadásnak indul, s mért ne hervadna el
A mindent átérzett, kiszervedott kebel?

A tél zord fagyából kikelet hajt s virul
Új és dicsőbb élet a sír álmaibul;
Jöjj hát, siess felénk, enyészet, halál, tél,
Benned s általad az élet örökre él.

Cselder Márton.

Villám Bandi, a rengeteg fia.

Népies beszély, írta ERDÉLYI JÓZSEF.

(Vége.)

VII.

Villám Bandi, ki az előbbi nap éjjeli óráiban még birni vélte a föld minden szépségét, s a jövő minden áldását, a következő nap alkonyán elhagyottan, s vigasztalhatlanul ült sötétes tömlőczében.

A reménység csalfa tündérei legkevésbé sem kecsgették őt, miután józan értelmével teljesen átgondolta: hogy nagy bajából szabadulnia nem lehet.

Nagyon jól tudta ő, hogy vagy halálra ítélik, vagy hosszas rabságra; e büntetések közül pedig inkább választotta a halált, mint a hosszas rabságot.

Illy helyzetben Villám Bandi végkép lemondott reményéről, s szigorúan elhatározta: hogy magát előre eltökélt szánt-ssándékos gyilkosnak nevezendi.

Midőn tehát a derék becsületes nyomozó bíró maga elé hivatta, s a tényállás indokairól kikérdezte, magasan emelte fel fejét, s a legnemesebb hangon felelte:

— Isten! ki mindenütt jelenvaló, legjobban tudja, hogy ártatlan vagyok. De magam nem menthetem; mert ha menteném, még sulyosabb lenne az én büntetésem. Én halni akarok. Én Illou Petit előre eltökélt szándékkal ütöttem agyon.

A nyomozó bíró előtt megfoghatlan volt e vallomás, miért is beszélt azokat a tisztos embereket, kik nagy szomoruan az ajtó előtt várakoztak.

A falu birái s tisztos vénei megjelentek, s nagy alázatossággal hajtották meg magukat a fekete posztóval bevont asztal előtt, mellyen, két égő viaszgyertya között, mintegy halálkőponyából kinőve, magas vasfeszület emelkedett; azután a főszolgabíró előtt hajtották meg magukat.

— Villám Bandi — kezdte beszédét a nyomozó bíró; — egyrészt magat ártatlannak, másrészt pedig szántszándékos gyilkosnak vallja. Mivel pedig e két állítás össze nem férhet; mivel egy olly ember élete forog kérdésben, a ki kegyelmetek bizonyítása szerint soha sem tévedett, kötelességemnek érzem, kegyelmeteket felszólítani arra: hogy ha történetesen tudnak valami enyhítőt e szerencsétlen rab mentségére felhozni, azt ezennel, minden tartózkodás nélkül adják elő. Tehát beszéljenek kegyelmetek.

— Csak azt mondjuk most is: — felelt egy ősz haju ember, a falu szeretett bírása — hogy Bandi a legjobb ember volt, míg ellenben Illom Peti, gögös, felfuvalkodott, verekedő és istentelen. — Hogy Bandi szántszándékos gyilkos nem lehetett, mert az ő tiszta lelkével össze nem férhet az illy nagy istentelenség. Hanem a szegény szerencsétlen fiu, alkalmasint meg akarja magát öletni, mivel hogy módtalanul kétségbe van esve. — Pedig nem kellene ám fiam, kétségbeesned, mert az Isten jó, ő még meg fog vigasztalni.

— Miért is hát soha se tökéletlenkedjél, hanem valld be úgy mint illik: hogy Illom Peti agyon akart veretni, agyon akart ütni, s e közben találtad őt, magadat védve, úgy megütni, hogy meghalt.

— Hagyja el bátyám uram; — rebegte Bandi könyezve; — hagyja el, ... áldja meg mindnyájok jó lelkét az Isten; rajtam már úgy sem segíthet senki ezen a világon. — Beleestem a nagy mélységbe; nem lehet már engem kimenteni. Azért is hát, soha se keresítsenek el még jobban, hanem vigyék magukkal legszentebb áldásomat, s hagyjanak engemet vigasztalhatlan sorsomban. — Én Illom Petit, előre eltökélt szándékkal ütöttem agyon.

— Nem igaz! — szólalt fel az öreg Súgár Mihály, ki a háttérben szomorkodott, s most egyszerre előlépett; — a te beszéded egy mákszemnyire sem igaz. Te esztelen vagy, s azt hiszed: hogy mert a vármegye kezeire kerültél, tehát most már többé nem fogunk becsülni; hogy többé nem eresztelek házamba. — De én azt mondom: hogy azt a nagy szerencsétlenséget, a mit a megfoghatatlan Isten rád mérni jónak látott, én soha sem fogom sulyosítani. Én, fiam Bandi, a mint megszabadulsz, azonnal neked adom Katát, ki bizonyára nem fog hozzád hűségtelen lenni.

Villám Bandi arcza átderült, s lelke a legnehezebb tusát vitta. Végre hosszas csend után határozottan felelte:

— Én mégis vallomásom mellett maradok; mert nekem meg kell halnom; mert így kívánják ezt a földi törvények, különösen pedig az én szerencsétlen rossz természetem.

— De nem fogsz meghalni; — felelte Súgár Mihály komolyan; — azért sem fogsz meghalni! mert ha egyet mondok, semmiképen sem maradsz meg konok vallomásod mellett.

— Annál maradok biz én, jó bátyám uram! annál kell nekem maradnom, mind halálig.

— Dehogyan maradsz, már hogy maradnál! Hát meg mersz-e esküdni e feszület előtt arra: hogy Illom Petit előre eltökélt szándékkal ütötted agyon? Esküdj meg hát no! ha az Istent nem tiszteled. — Esküdtesse meg, nagyérdemű tekintetes főszolgabíró uram!

A főszolgabíró a feszületet felemelte, s ünnepélyes hangon mondotta: — *Esküdjél e keresztre!*

Bandi reszketve nézett a feszületre, s a kétségbeesés hangján susogta: — Most már elvagyok veszve! ... Nem, nem esküdhetem — folytatta lázas fájdalommal; — s ha már csupa jóakarattól idáig vonták a dolgot, hát legyen meg a kegyelmetek akaratja. — Én mindent úgy mondok el, a mint valójában megtörtént vala.

Bandi az eseményt elbeszélte, azután a főszolgabírót szépen megkérte: hogy ítéljék őt halálra; mert a milly igaz az, hogy az Istent tiszteli és féli, ép olly igaz, hogy a botozással összekötött büntetést nem fogja elviselni.

A főszolgabíró mindent ígért, s mindent elkövetett, de a törvényszék tagjainak nagyrésze másként gondolkozott, s Villám Bandi, ősi szokás szerint hat évi sulyos fogságra, s évenkénti száz botütésre ítéltetett. Midőn az ítéletet Bandi előtt felolvasták, Bandi sápadt lett, mint a halott, s alig birt tömlőczébe visszatáncorogni.

Felfordult vele a világ, elsötétült előtte az ég s nem tudott többé vigasztalást találni, sem az Istenben, sem a jövőben.

Kétségbeesése percenkint növekedett, s midőn délután öt órakor, a vármegyeháza kapuja előtt, az utcára kikisértegetett, s ott a bámész néptömeg előtt, kíváncsi kofák, vigyorgó szolgálók s szomorú falusi leányok szemeláttára, az utca közepén felállított dereshez vezetett, ... szelid nemes tekintete eltorzult, ábrándos méla szeméit vér lepte el, s mint egy felbőszített állat rohant a fegyveres hajdukra, s azok egyikétől a töltött puskát elragadván, rémséges hangon kiáltotta:

— Nem fogtok megverni; nem fogtok kézrekeríteni. — A ki pedig ellenem tör, az az én halálos ellenségem, s úgy bánok vele. Tehát bocsássatok szabadon!

Bandi keresztül tör a bámész néptömegben, s fegyverét felvonva, a feléje közeledő hajduk vezérét célba vette; miután pedig átlátta, hogy csak úgy menekülhet, ha a legvégsőbb eszközhöz folyamodik, határtalan kétségbeesésében, a feléje rohanó várnagyra sűtötte fegyverét, s a várnagy véres kebelével, meghalva zuhant a kövezetre.

A hajduk megrendültek; a nép szétfutott, s Bandi juhász villámsebességgel ugrott fel az alispán kocsija bakjára, melly e pillanatban robogott el mellette.

Villám Bandi a harisnyás kocsist a bakról letaszította, azután eltűnt, mint a futó csillag.

A hajduk utána szaladtak, de Bandit néhány perc mulva a *Várhegy* rengetege fogadta keblébe, s az üldözők elől, zengő bokraival eltakarta.

A gyönyörű két lovas kocsit pedig, Villám Bandi parancsolata szerint, másnap reggel egy göndör haju kondás gyerek vitte vissza a városba, a tekintetes alispán ur nem kevés megörvendeztetésére.

VIII.

Már hullni kezdetek a fák megsárgult s megpirosodott levelei; már énekelni kezdetek a deres galyakon az őszi madarak, s a szép Kata még is többnyire ott ült a nagy kőház előtti kőpadon, a fehérlevelű nyárfák alatt, s onnan bámult az egri ut felé, merre Bandi juhászt bekisérték.

S a mint sárgultak a fák levelei, ép úgy halványodott bánatos arcza; a mint hulltak a fehér nyárfa lombkoszorúi, ép úgy enyésztek kedves arcvirágai.

Mig ő így merengett a távol ködébe, s epedő fájdalommal látszott keresni a vigasztalás lehullott csillagát, az alatt Súgár Mihály uram ő kegyelme buzgó imádkozással töltötte idejét.

Istenbe vetett szent bizalommal türte fájdalmait, s a gyászos gondolat: hogy egyetlen gyermekének is meg kell halni, nem tévesztette őt zugalódásra Isten ellen: s ha ollykor ollykor egy pillanatra

meglepte a kétségbeesés, a biblia sárguló lapjain keresett me-
nedéket.

Oh a hit valójában nem emberektől, hanem Istentől eredt: mert habár boldog napjainkban eltordulunk is tőle, a kétségbe-
esés örvényében mégis felkeres bennünket, és megvigasztal.

Mig a hervadásában is tündérszép Kata így borongott az ezüst levelű fák alatt, s a jámbor Sűgár Mihály így vigasztalta magát nagy szerencsétlenségében, az alatt Villám Bandi a Mátra óriás bércei között bujdokolt.

Haramiának kiáltották őt a törvény képviselői; szabad madárnak, kit az utolsó tolvajnak is kötelessége agyonlőni.

Rosz hire eljárt az ország egyik szélétől a másikig, s minden faluháznál megvolt az ő arczleírása, azon hozzátétellel: hogy a ki e rabló gyilkost kézrekeríti, az ezer ezüst forint jutalomban részesül.

Rablógyilkosnak neveztetett, ámbar nem bántotta a pókhálót sem; s habár sokszor halálos éhséggel küzdött, még sem vetemült rablásra.

Merengő pásztor-emberek tartották őt a legszebb figyelemből, eljátszott szép dalaiért, mellyeket maga csinált a havasok között; s a mellyeket csakhamar országszerte daloltak.

Távol vidékeken járt, mégis a közel rengetegekben üldözték. Mindennap tudtak fölé valami rosztat mondani. Majd ezt az urat rabolta ki, majd ezt a plebánost; most egy zsidót ölt meg a parádi uton, máskor egy favágót ütött agyon azon darab kenyérért, mellyet az tarisznyájában magával vitt.

Az ő nevében raboltak s gyilkoltak a kocza betyárok, s az ő hirneve lakolt érette; ugyannyira, hogy rövid hetek multával nevével rémitették a rossz gyermekeket a balga emberek; pedig ő ott busult tétlenül a hegyek szikláján, s onnan küldötte áldását testvéreihez, barátaihoz s ellenségeihez.

Ő volt a Mátra rémképe, kísértete; pedig nem látta őt senki; senki azon a vidéken.

— Hallottátok-e cimborák? — szólalt fel egy kondás az ördög völgyében; hogy mit tett megint Villám Bandi, a Mátra-tájon?

— Nem mi! — felelték a körben üldögélt kanászok.

— Hát nem egyebet — folytatta az előbbi, — csak azt: hogy egy uri dámát utjában megtámadott, megfosztott, azután négy felé vágott, s testrészeit egy fára felakasztotta.

— Nem igaz! — kiáltott Bandi; — az egész egy czudar mese!

A pásztor-emberek Bandira bámultak, ki úgy állt közöttük rezes puskájára támaszkodva, mint a legbátrabb hős.

— Már honnan tudod te azt, Ferencz komám; — kérdezte a kondás; — hogy beszédem nem igaz?

— Hát kend honnan tudja, hogy igaz? — felelte Bandi.

— Hát a faluból, hol széltiben hirdetik.

— Én meg onnan tudom, hogy nem igaz: mert Villám Bandi én vagyok. — A pásztor-emberek összerendeztek.

— Most már csak elhiszik kegyelmetek úgy-e, hogy mennyire rosza az emberek, s hazugok az ő rágalmak; most már elhiszik úgy-e, hogy Villám Bandi, mióta a kurrens hirdeti, a madárnak sem vétett, mert minden lépését ismerik, s minden cselekedetét tudják?

— Hát te volnál az a híres betyár, Ferencz komám? — kérdezte csodálkozva a kondás; — ejnye, ejnye! hiszen te olyan jámbor vagy, mint a bárány. Hej a lelkét! de komisz is ez a világ!

— Most pedig, mivelhogy nevetem tudják, hát az Isten áldja meg kegyelmeteket. Engem többé nem fognak látni. Csak arra kérem mind közönségesen, hogy mondjanak felőlem igazat.

Bandi a sötét rengetegben eltűnt, azután ment ment, arra-arra, honnan azok a borzasztó hírek keletkeztek fölé.

Néhány nap mulva, azon sziklán állt, mellyen először találkoztunk vele, s honnan be lehet látni a faluba, s a kétkéményű kőház szomorú elhagyatott udvarára.

A kis Kata ekkor is ott ült a lombtalan nyárfák dérvirágos galyai alatt, s onnan nézett végig azon az uton, mellyen Bandi juhászt bekísértették. — Előtte Misi állt, még mindig a legcsodásabb öltözetben s az elhervadt leányt azzal vigasztalta: hogy majd elveszi ő a nagy farsangon.

— Ne háborgasson engem jó Misi; — esengett a szegény leány; — ne akarjon engem felvidítani, mert nekem az nem jól esik.

— Hát majd máskor jövök; — hadarta Misi kaczagva; — máskor talán jobban fog szeretni. Mert hiába, tudom én jól, hogy maga engemet szeret; csakhogy szégyenli; pedig nem vagyok ám én olyan bolond, mint a minőnek látszom. Szeretek én minden

szépet, minden jót, egyedül csak a munkát nem tiszteltem. Dolgozzék a barom, azért barom. „Hej szép az én életem, munka nélkül élhettem.“ —

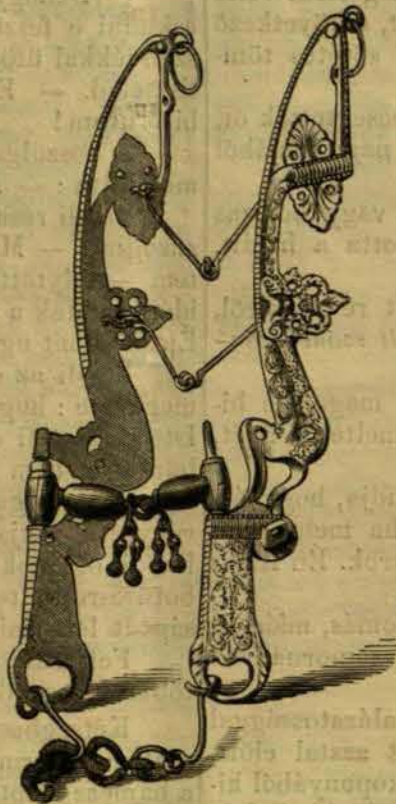
Misi szaladásnak eredt; a gyermekek, kik a házak előtt üldögéltek, felkerekedtek mint darázsfiúk, s Misi e kiáltások között: *katonának Misi bácsi!* — dobálni kezdtek.

Misi a gyermekekre rohant, vagy kettőt jól nektépett, azután tovább szaladt. A gyerekek utána orditák: *katonának Misi bácsi!*

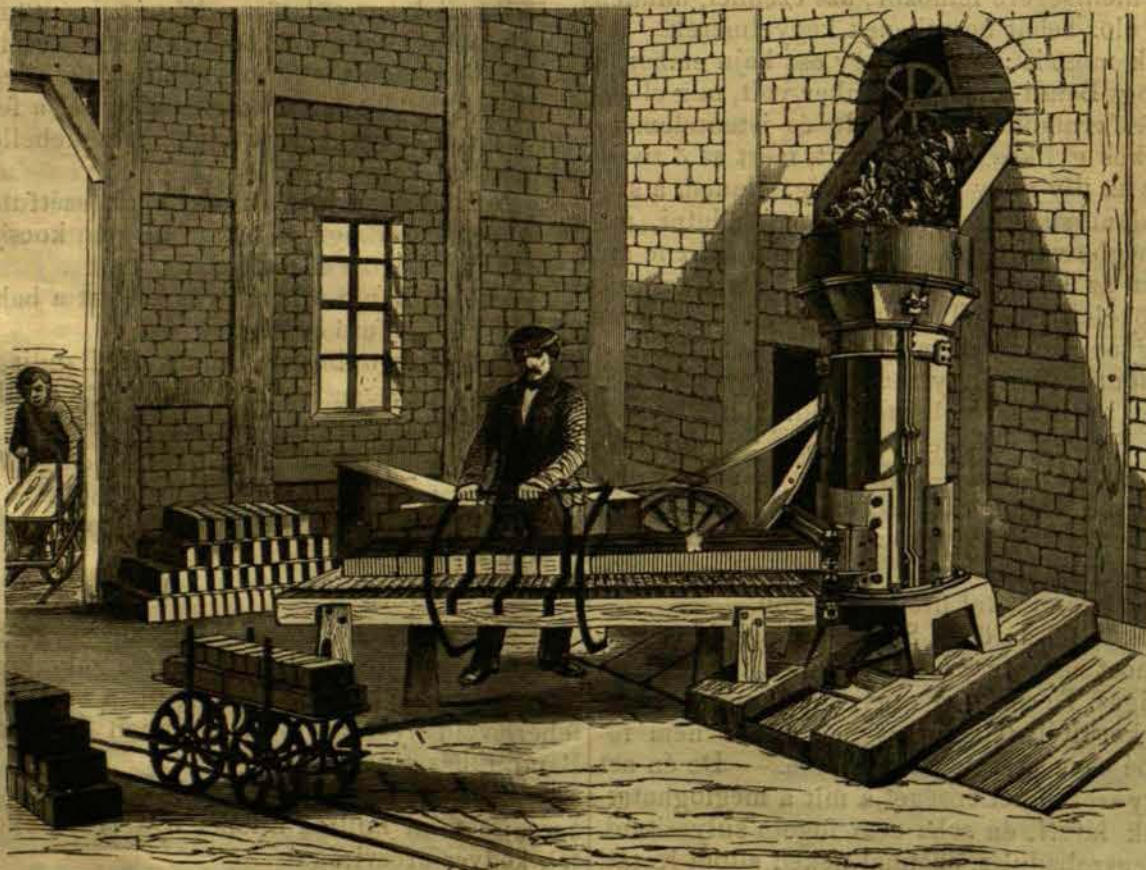
Misi meg se állt a temetőig, itt leült egy zöldgyepes sirdombra, tarisznyáját válláról leemelte, s az összekol-

dult csontdarabokat rágni kezdte. — Villám Bandi dobogó szívvél állt a szikla tetején, s elsötétült arczczal nézte a hervadó leánykát.

A leányka a kőházról felkelt, körülnézett a hóval fedett fennsége vidéken, s azután be akart menni.

Mátyás király lovának zablája.
(Lásd a szöveget 54. oldalon.)

Tégla vető gép. — (Lásd a szöveget 55. oldalon.)

Villám Bandi elővette furulyáját, egyetlen vigasztaló barátját; s a gyönyörű ábrándos hangok, mint repülő énekes madarak, szálltak szét a vidéken.

Súgár Kata megdöbönt. — Misi figyelni kezdett. Kata meglátta kedvesét, azután leroskadt a földre, s eszméletlenül fekiúdt sokáig a dérvirágos fák alatt.

Az éj leszállt, s a szegény elalélt Kata még mindig ott fekiúdt a hóval fedett földön, míg atyja bevárni nem gyözvén, érette kiment, s a kimerült beteg leánykát szobájába kísérte.

— Mi bajod, édes jó gyermekem! kérdezte az öreg Súgár Mihály; — mi lelt édes örömem?

A leányka szólni nem tudott, csak nézett merően atyjára, s az égre.

Az öreg ember elküldött a helybeli orvosért. Az orvos szomorúan nézett a betegre, mintha mondani akarta volna: *Most már meg fog halni!* Bolond Misi pedig azalatt a sziklák között bujdosott, s magában ezt dadogta: *Most én vagyok az ezer pengő.*

A hold felragyogott; Villám Bandi egy ismeretes sziklaüregbe lépett, s a vihar által beszórt falevelekre letelepedett.

— Csipkét keresek, Bandi bácsi; édes csipkét, mert a csipke nagyon jó, mert nagyon éhes vagyok. Meg virágot is keresnek, ha volna; de mind elfogyott, még a pora sem látszik. Pedig szeretnék vinni Katiczának, az én kis Katiczámnak, ki már olyan halavány, mint a ködbe borult csillag. Meghal szegény, meg biz a. Meghal miattam való szerelmében.

— Mit beszélsz, szegény Misi?

— Azt, hogy olyan sárga mint a kikirics, és hogy nem sokára megtartjuk a temetésit.

Bandi elgondolkodott. — Hátha ez a bolond ember igazat beszél?

E pillanatban megkondult a lélekharang, s olly búsan hangzott végig a rengetegen, hogy a levegő reszketni kezdett.

— Bandi bácsi, hallja-e? — dadogta Misi; — neki harangoznak. De el megyek én virágot keresni, mert meg akarom virágozni fehér koporsójt.

Bolond Misi elszaladt, s egy szomszéd szikla-oldalból leste, hogy mit fog tenni a haramiának nevezett Villám Bandi.

Villám Bandi pedig magában ezt susogta: Hátha csakugyan

Kisfaludy Sándor szülő- és lakóháza Sümegen. — (Lásd a szöveget 54. oldalon.)

— Holnap este el fogok hozzájuk menni, — gondolta Bandi — megtudom, hogy szeretnek-e még, vagy ők is roszat hisznek felőlem. — Ha roszat hisznek, megbocsátok nekik; felvilágosítom őket mindenről, s azután elbujdosom oda, hol színről-szinre megismerjük egymást.

Itt rá könyökölt erőteljes kezére, s mélyen elgondolkodott.

Misi a sziklaüreg melletti csipkebokrok tövisei között csörtetett, hol megállva, lábujjhegyre felegyenesedve, s kinyújtott nyakkal hallgatózva mint kigyó, hol lebukva a földre, s itt pihenő szüneteket tartva. — Végre a sziklaüreg előtt termett, s összerendülve tekintett a gondolkozó Villám Bandira.

Bolond Misi egy csipkefába kapaszkodott, s annak fagyos ágait megzörrentette.

Bandi felrettent, s harsány hangon kiáltotta: ki az?!

— Én vagyok — hi-hi-hi! Bolond Misi, hi-hi-hi!

Bandi az üregből kilépett, s komoly hangulattal kérdezte:

— Mit keressz itt, szegény Misi! mit háborgatod az én szomorú álmodozásomat?

neki harangoznak! De hiszen ott ült a kölőczán, s! azután felkerekedett, s ha jól láttam ismét leült.

A harang egyre zugott; a szél megzörgette az óriás bükkfák galyait, s Bandinak ezt sugta: Menj bel menj bel mert többé nem fogod látni. — És Bandi neki indult a keskeny ösvénynek, s kintől gyötörve haladt lefelé!

Mig Bandi az ösvényen lehaladt, az alatt Bolond Misi, — ki legkevésbé sem volt bolond, hanem csak azért vette magára ez alakot, hogy munka nélkül megélhessen: — a szomszéd faluba nyargalt, itt fellármázta a pandurokat, s elmondotta: hogy Villám Bandi, Súgár Katánál mulat. Hogy látta őt az oromról, a nagy kőházba bemenni.

A pandurok felfegyverkeztek, azután a szomszéd falu felé tartottak.

A mint Villám Bandi a nagy szobába belépett, az öreg Súgár Mihály gyermeke ágya mellől, hol térdepelt, felegyenesedett, mint mozgó fehér szobor; Bandihoz lépett, s halkan mondotta: Isten hozott Bandi öcsém, ebben a szerencsétlen órában.

Bandi nem felelt, hanem oda térdepelt a haldokló leány ágyához, kinek arcát pár perczel azelőtt olajozta meg a szent-
atya; megfogta annak imára kulesolt kezét; s alig hallhatóan
susogta: *Ismersz-e még Sűgár Kata?*

A haldokló fátyolos szemét Bandira emelte, sárga arcát égő
pirosság borította el, hideg ajkai mosolyogni kezdettek, de szólni
nem bírtak.

Sűgár Mihály az ablakhoz tántorgott, s hogy könyeit eltitkolja,
a szomszéd falu felé nézett.

Egyszerre sebesen közeledő pandurok tüntek fel előtte.

Sűgár Mihály Bandihoz lépett, s annak e szavakat sugta: Itt
jönnek a pandurok. Kertem széléből a rengetegbe lépsz. Én hiszem,
hogy ártatlan vagy. Menekülj! még megmentheted magad.

Bandi meg sem rendült, meg sem mozdult. Nem akarta el-
hagyni kedvesét, mellette akart lenni a halálig.

A pandurok a házat körülfogták.

Sűgár Kata egyik kezével megszorította a Bandi kezét, má-
sikkal az édesatyját, azután mosolyogva meghalt.

Midőn Bandi meggyőződött, hogy kedvese nem él, hirtelen,
mint a zivatar felkerekedett, puskáját felragadta, s a szobából ki-
rohant.

A pandurok rálöttek, de nem találták.

Bandi a rengeteg felé szaladt: — itt, hol a mohos sziklák kö-
zött megmenekülhetett volna, megállt, s ezt kiáltotta: *Családra!*

A pandurok harmincz lépésnyire mentek hozzá, itt elsütötték
fegyvereiket, s Villám Bandi szívét három golyó furta keresztül.

Sűgár Mihály a szobában fenhangon imádkozott!

Kisfaludy Sándor szülő- és lakóháza Sűmegen.

Kisfaludy Sándor fentebb közlött életrajzának s arcképének
kiegészítésül veszik olvasóink e sok szorgalommal és szakértőleg
rajzolt szép képet. Sűmeg városának egy részlete az, mellynek kö-
zéponti az azon idylli egyszerűségű, mintegy a régi boldog idők
patriarchalis nyugalma előtűntető szerény ház teszi, mellyben az
el nem muló szépségű „Himfy“ költője látta először, s az élet sok-
féle hányódásaiból ide visszatérve, utolszor is a napvilágot. Vaj-
jon nem édesen esik-e a léleknek, hosszabbban merengni ez egy-
szerű házon, mellynek falai néma tanni valának a mélyen érző
költő életörömeinek, bánatának?

A jobbról látszó regényes kert magányában keresett leginkább
szórakozást az Olaszhon derült ege alatt ábrándossá vált költő. Itt
teremté szép „regéi“-nek nagyobb részét, mellyeket minden időben
örömmel fog olvasni a magyar ifjuság és a nemes érzésekre fogé-
kony keblük; e kert hűvös árnyaiban kesergett az elmúlt dicső-
ség porba omlott rommaradványai felett.

A kert falain a szomszédos házak tetőire felkuszó, ritka szép-
ségű folyondárnak télen is viruló tömör levelei mintegy jelképezni
látszanak az elhunyt költő halantékai körül fűződött örökzöld ba-
bérkoszorút. Volt e ház előtti rácsozott kis kertben valaha két
rózsabokor, a költő saját ültetménye. Az egész vidék bámulá ezek
csodás szépségét és kifogyhatlan virágzását, azonban fájdalom,
ápolójok elhunytá után, ezeket is elérte az enyészet hervasztó szele.

Képünk előterén, a rajzoló művész jelentős felfogása szerint,
játszó gyermekek rakogatnak utcakövekből holmi emlékfélét,
mintha azon gondolat foglalkodtatná őket, hogy a mit a „nagy bá-
csik“ olly soká tervezgetnek, azt ők majd hamarjában elvégzik. Az
időbe s a fölébredt kegyelet és közszellen erejébe vetjük itt is szép
bizodalmunkat.*)

Mátyás király fenmaradt holmije

a bécs-újhelyi régiségtárban.

(Vége.)

III.

Zabla; Mátyás királynak, mint mondják, kedvencz lováról, még
jó karban. Az egésznek hossza 1' 3 1/2", a két oldallemmez vörös réz-
ből készült, de dúsan meg van aranyozva és vésett díszítésekkel
ellátva; az állazó és csikó-zabla (trenczli) vasból, a két lemezt felül
összekötő pálcák sárga rézből vannak. Az oldallemzekeken több

helyütt nyílások tűnnek fel, mellyek rendeltetése talány; hol a sárga-
rézpálcák a lemezekhez vannak kapcsolva, ott sajátságos díszítések
mutakoznak. A csikó-zabla két oldalt mozgékonyan oszlopokon van
megerősítve, s ezen oszlopok közül csak az egyik bontható ki vápá-
jából; a csikó-zabla két tojásdad fele, valamint az ezeken függő gombo-
zott apró lánczok, tökéletesen mozgathatók.

Ezekon kívül: *Mátyás király híres billikoma* szintén itt látható.
Ennek nehézsége 5 font 24 lat; magassága 2' 7 1/4", átmérője felül
7", tartalmaz 2 1/2 pintet; — finom ezüsből van készítve és jobba-
dán megaranyozva. Gazdag díszítései gót izlésűek és szépségük bá-
mulásra ragadja a nézőt. E billikom födelén körülbelül 1"-nyi páni-
czélos vitéz térdel, ki szív-idomu pajzsra támasztja jobb karját;
a pajzs két részre van osztva, egyikén Fridriknek 5 magánhang-
zója, másikon (M C.) Mátyás kir. monogramma s ez alatt a holló
nyillal. Azt mondja a neustadti krónika, hogy Mátyás e billikomot
akkor adta a városnak, mikor 1463-ban Frigyesel békét kötött
ugyan e városban; 1462 évszám a billikomba van vésvé. Idő hiánya
miatt ez ékszer le nem rajzolhattam, de képe a Schäfer Bélától
festett és a Nemzeti Muzeumtól megvett olajfestmények egyikén,
ha jól emlékszem, természetes nagyságban látható, több régisé-
gek közt.

Mátyás királytól van még egy *bársony baret* üvegtok alatt;
rajta arany himzések nyomai látszanak, de az egész olly ronsolt
állapotban van, hogy foszlik, ha az ember kezébe veszi; jobbadán
rongy.

Mátyás király itt létező *arcképe* szerfölött silány és meggyő-
ződés szerint későbbi korból származik; látszik, hogy nem is ere-
deti. Fején borostyánkoszoru van. — L—r.

László Károly levelei Amerikából.

A Vasárnapi Ujság számára. *)

II.

A Tehuantepeki földszoros.

(Folytatás.)

Minotitlan, Mexico, dec. 1. 1858.

A Tehuantepek földszorosi *indianok* tápszerei főképp ezek: tengeri, pa-
szuly, rizs, kevés zöldség és hus. Kenyeret soha sem esznek, mert buzát,
rozst, árpát, zabot nem termesztnek, melly okból az egész tartományban
egy malom sincs. A kenyér helyét náluk pótolja a „*tortilla*“ (olv. tortilja),
melly tengeriből készül ekképen: a tengerit meszes vízbe áztatják, míg an-
nak haja felpuffad s könnyen lehámlik. Ekkor azt vízben jól megmossák, róla
a haját ledörzsölik s azután megfőzik. Megfővén az, egy három lábú 1 1/2 láb
hosszu s 1 láb széles kőtáblán, melly „*metate*“-nek neveztetik, egy nyújtófa
alaku, de négyszegű s két láb hosszú kődarabbal, kevés víz hozzájárultával
péppé zuzatik. Ezen pépből a tortilla-csináló asszony egy-egy maroknyit
vesz, azt a tenyerei közt tapsikolva, forgatva, 6—8 hüvelyk átmérőjű 8 1/8
hüvelyk vastag lepénynyé nyújtja, s a tűzön három darab kövön álló cserép
tapsibe teszi, s azon azt félíg-meddig megsüti. Ez az indianoknak nemcsak
kenyerül szolgál, hanem kanálul is, mire szívossága miatt igen alkalmas,
minthogy nekik kanaluk nincs, hanem a tortillából egy evő kanálfőnyi dara-
bot szakasztanak, s azt kanál-fő-alakra görbitve, azzal a főtt paszulyt, rizská-
sát, halat, húst, vagy bármi ételt a közöttök középen álló nagyszájú lapos
fazékból kimerítik, s azzal együtt megeszik. — A főzés módjuk igen egyszerű.
A paszulyt vagy rizst a hussal együtt a tűzre teszik, egy kissé megsózzák s
puhára főzik. Fűszerül használnak foghagymát, vörőshagymát, paprikát s
némi szagos füvet. Rántásról semmit sem tudnak, mert a lisztet csak név-
ről ismerik, és zsiruk sem igen van, mert disznót keveset tenyésztének s még
kevesebbet hizlálnak, s vaját nem igen csinálnak. Vannak némely zöldségeik
is, mint zöld paszuly, paradicsomalma, „*chayote*“ (olv. csajóte) **, „*camote*“
(olv. kamóte, édes kolompér), és más tropikus füvek és fűnek gyenge hajtá-
sai, mellyeket az indianok hussal szoktak főzni.

Itt *örökös tavasz és nyár* levén, a húst eltartani egynehány hétig csak
ugy lehet és szokták, hogy azt vékony kolbász vagy szij-alakra hasogatják,
besózzák s a napon megszáritják. Az indianok ezt nagyon szeretik, s a mi
beszózott marha és disznóhúsunkat sőt sonkánkat meg nem eszik. Ugy van
az! tormaferég az almát nem eszi. Marha és disznóhúson kívül esznek ők
tyuk, pulyka, kácsa, lud és számtalanféle vadhúst és halat. Kácsát keveset
tenyésztének, a lud ritkaság, de vadkácsa, vadlud és fűcán özönnel van.

Minden indiánnak, kivétel nélkül, még a 10—12 éves gyermeknek is
van egy rövid kardja („*machete*“), mellyet magától soha el nem hagy, melly
mindig oldalán lögg. Ez nekik szolgál késül, baltául, ásóul s fegyverül.
Ezzel vagdalják a húst vékonyra, ezzel nyuzzák meg s boncsolják az őlt ba-
romfit, barmot és a lött vadat. Ezzel vágják utjukat keresztül, bámulatos

*) Lásd V. U. f. é. I. számát.

**) Ez egy tropikus zöldség, indája s levelei hasonlóak a sárgadinnyéjéhez, a gyü-
mölc 2—3 hüv. vastag, 3—5 hüv. hosszú, zöld, keményes haju, rajta ritka durva szőrök-
kel, s az egész esupa húsából áll, magva nincs, mert az egész tekinthető magul, minthogy
az ültetetik el és hajt ki, mint egy babszem. Ez igen jó, finom zöldség, hasonlít a gyenge
kalárbéhez, de ennél jobb ízű.

ügyességgel és gyorsasággal a roppant sűrű, iszalaggal egygyé szőtt berkeken, erdőkön és bambus nádasokon. Ezzel vágják tüzelő fákat; ásó helyett ezzel ásnak lyukat oszlopoknak, ezzel turkálják s tisztítják gatzól veteményeiket; s ezzel védik magokat, ha ember vagy vadállat által megtámadtatnak. Fejszékük igen otromba alakú, 4—5 láb hosszú nyéllel, de ez igen ritkának van. A szántóföldül kiszemelt erdőt is csaknem kizárólag machetejokkal irtják, minthogy azzal 3—4 hüvelyknyi vastag fákat is igen könnyen levágnak, csupán az igen vastag fákat vágják le egymástól kölcsönzött fejszével. Miután a fákat s bokrokat levágták, azoknak ágait apróra vagdalják, s a földön terítve hagyják. Ekkép az ő veteményföldjük készen van, csak egy czöveket vesznek elő, s az azzal szanaszét szúrt lyukakba tengeri szemeket vetnek; az kikel, buján nő s a legkisebb munka nélkül gazdagon fizet. Ez ismételtetik éveken keresztül, s időközben a galyak, törzsök és tuskók, részint rothadás, részint égetés által fogynak, míg végre a föld azoktól megtisztul. Az ilyen tiszta földnek a mivélése is a főtebb leirtól csak annyiban különbözik, hogy miután abban a vetemény növése indult, annak a tövét egy nyeső vassal *** vagy machete-vel megturkálják s a közöket ki-gyomlálják vagy felnyesik. Természetesen az egész földmivélés guggolva történik. Se ásójok, se kapájok, se gereblyéjük nincs. A talicskát nem ismerik. Ha az utcán vizmosásokat töltenek, a földet abba fejükön vagy vállukon gyékény kosarakban hordják. — Az egész tartományban nincs egy eke, mint szintén szekér sincs. A tartomány déli részében vannak két kerekű taligák, egy-egy pár ökörtől vonatva. A taligának a kerekai egy darab fából vannak kifaragva. Az egész roppant otromba mű, s nincs rajta egy latnyi vas. De az északi részen még ilyen taligák sincsenek, hanem a teher öszvérek hátán szállítatik, s az utazás lóháton történik az egész tartományban. Olly teher, mellyet hosszúsága miatt öszvér hátára nem lehet fenni, p. o. gerenda vagy hosszú épületfa, az ilyen a ló farkához köttetik, mellyen az ember ül s vonatik mérföldekre.

Szekerek nem lévén, természetesen következik, hogy szekéru sincs, hanem csak öszvények, mellyek lovak s öszvérek által vágott s esővíz által mélyített árkokkal teljesekek. Az országutak ezektől csak annyiban különböznek, hogy azok mentében az erdő 60—100 láb szélesen ki van vágva. Az utakat se nem csinálják, se nem igazítják. A völgyeken keresztül töltéseket nem csinálnak; a meredek oldalakat le nem vágják; a patakokon keresztül hidakat nem építenek, s ha építenek is, az csak 3—4, a patakon keresztül fektetett gerendából áll, melly emberek, lovak s öszvérek számára szolgál. Szóval az utak javítása ezen lomha nép által arra hagyatik ki azt elrontja, az időre. Ezeknek következtében a tartomány északi, kövér földü lapályos felén, az esős évszakban a közlekedés csaknem egészen megszakad.

Utakról beszélvén, helyén lesz megemlítenem, hogy ezen a földszoroson keresztül a két tenger rövid időn kocsituttal, s nem sok év múlva vasutal lesz összekötve. Észak-Amerika déli statusai sok év óta erőködtek Kaliforniába egy utat ezen építeni keresztül. Már egy évtizeddel ezelőtt alakult a végre egy társulat, melly a kocsit utat építést meg is kezdte, abba ezeket bele ölt, de a vállalkozó, gazdag északi statusok által az ügy nem pártoltatott s megbukott. Későbbben egy új társulat alakult „Louisiana Tehuantepek-társulat” név alatt, szintén a déli statusokban, leginkább Louisiana statusban. Ez a kocsit utat építést a mult nyáron újra megkezdte, s azon 2—300, Észak-Amerikából hozott munkásokkal és mesteremberekkel erőfeszítve dolgozva, annyira mentek, hogy november 1-sőjén az első posta, mintegy öt mázsa levéllel, New-Orleansból Kaliforniába az új uton itt keresztül vitetett a Csendes tengeren arra várakozó gőzösre. A posta és utasok New-Orleansból ide jönnek Minotitlanba egy pompás nagy gőzösön 3 nap alatt. Innen azok egy 18—20 hüvelykre merülő gőzösön vitetnek fel a hajókázás fejéhez, Suchilhoz 14 óra alatt. Onnan utasok és a posta, az utnak még be nem végzett 53 angol (11²/₃ német) mérföldnyi hegyes-völgyes, darabos részén ló és öszvér hátakon vitetnek keresztül, a többi 53 angol mérföldön pedig a Csendes tenger partjánál kiszállóhoz kocsikon. A szárazföldi utat összesen 26 óra alatt teszi, a „La Ventosa”-nál kiszállóhoz. Ott posta és utasok gőzösre mennek által s 9—10 nap alatt Kaliforniába érnek. Ezen az uton tehát már most 13—14 nap alatt New-Orleansból Kaliforniába lehet menni, mi hajdanában hónapokba került, s csak egy hónappal ezelőtt husz napba. Az uton még most is folyvást erősen dolgoznak, mert az Egyesült statusok kormányától a postai szerződést csak akkor kaphatja meg a társulat, midőn az egész ut kocsik számára jó karban fog állani; s attól kezdve a társulat az Egyesült statusok kormányától a postának New-Orleansból a Csendes tengerig, s onnan visszazállításaért évenként mintegy 280,000 dollárt fog kapni. Mihelyt a társulat ezen jó segédelmet megkapja, tüstént vasutat kezd építeni a kocsit helyett, mellyre a főmérnök már meg is van fogadva. — Ezen vállalatot az északi szabad statusok féltékeny szemmel nézik, minthogy ez által a rabszolgatartó statusok tere és hatalma növekedni fog, s ezért azt nem pártolják; sőt most midőn az ut megnyitását New-Orleans örömtől ragadtatva hurrah-zott és ágyúzott, midőn az ottani hírlapok hasábotat töltenek öröm-ömlen-gésekkel: az északi hírlapok az egészről egyetlen egy szót se szólnak. Bármily hideg legyen is az észak ezen déli vállalat iránt, most már hiszszük, hogy itt lesz összeköttetés Kaliforniával, hogy százanakint fognak az utasok itt keresztül menni, s ezrenként fognak az egyesült statusiak s európaiak nyereszkeskedés, üzérkedés végett ide költözni; hiszszük, hogy a folyókat, mellyeknek partjain ekkor a lomha krokodilok háborítatlanul szunyókáltak, ezentul gyors, kaliforniai arannyal terhelt gőzösök fogják szántani; az ő

rengeteg erdők ki fognak irtatni; szép városok épülni; a kövér földben rejő kincs a fáradhatlan észak-amerikai földműves által elővarázsoltatni, s a most vad ország, még a mi életünkben, miveltség s gazdagság honává fog alakulni.

Végül ide jegyzem a következő időjárás táblázatot:

Időjárás Minotitlanban (Tehuantepeki földszoros) november 1858.

N a p	Hévmérő (Reaum.)			Légmérő (Aneroid)			S z é l			Eső hüvelyk	J e g y z é k.
	alsó	felső	közép	alsó	felső	közép	széles	déli	északi		
1—10	+15.6	+22.2	+18.9	29.8 ³ / ₈	30 0 ¹ / ₈	29.9 ³ / ₈	—	2	8	6 ³ / ₁₀	A vizsgálat történt minden nap délután 2 órakor, mint a nap legmelegebb részében. — A melegégő éjjel volt az egész hónap alatt 13—18 fok.
11—20	+16.9	+20.4	+18.6	29.8	30.—	29.9	1	—	9	—	
21—30	+17.8	+22.7	+20.2	29.6	30.0 ⁶ / ₈	29.8 ³ / ₈	—	1	9	2 ¹ / ₁₀	

Téglavető gép.

A munkás kezek megsokszorozásában és pótlásában rejlik korunk gyors haladásának egyik titka. És ez a gépek által történik. A munka minden ágában géppel törekszünk a különben lassu munkát gyorsítani. Géppel csépelünk, gyűjtjük a szénát, sőt téglát is vetünk.

Amerikában, Angliában, Németországban rég érezték olly gép hiányát, melly az annyira nélkülözhetlen téglát gyorsabban, olcsóbban s nagyobb számban képes volna gyártani, mint azt az emberi munkás kéz előállítja. De olly gép létrehozása egyike volt a legnehezebb feladatoknak.

Atalan két különböző uton kísértek meg az agyagnak gép által téglalakat adni. Vagy téglanagyságu mintákba nyomták, aztán kilökték a száradni tették azt; avagy, kivált az alagsövek föltalálása óta, préselés által; miután átnyomva, abból négyoldalú hosszú pásztát készítettek s ezt metsző-készülékkel téglanagyságu darabokra osztották.

Poroszországban, Schneider C. gyára Roszlauban, az Elba folyó mellett, mindkét módon állit elő téglát. Az itt használt anyag, az Elba partján ásott áradmányföld, melly meglehetősen sok vékony homokot, gyökeret s rostot tart magában. A gép, melly mintákkal dolgozik, egy nagy, fönálló öntött vas kerékből áll, mellynek körén 120 minta van. Forgás közt ezekbe jön az agyag, melly miután egy fölülforgó dob által jól összenyomatott, alul deszkákra, mint téglá lepotyog. A gép egy nap alatt 20,000 darabot készít, de mellyek kissé lazák lévén, a falban nem igen tartósak. Az egészet gőz tartja mozgásban, valamint a másik mód szerint dolgozó gépet is, mellyet rajzunk ábrázol.

Ebbe az agyagot csak úgy hantosan, minden előkészítés nélkül eresztik be, melly alul, mint finom agyagsár, négyszögletű pásztá alakban szakadatlanul jön elő. E pásztát az ott álló egyén a metszőkészülékkel egyenlő tégladarabokra aprítja. Ezeket aztán vasutal bíró kis szekérre rakják, s szárítás végett az erre szolgáló színekben egymásra halomba rakják. Száradás után pedig a kemenczébe viszik kiégetni.

E gép naponként 8—16,000 darab legjobb minőségű téglát készít s ezer előállítás az égetésen kívül legfőlebb egy porosz tallérba (1 ft. 26 kr. pp.) jön.

Schneider nevezett gyára évenként 2 millió téglát vet, s ellátja avval majd nem az egész vidéket.

Hazánkban is létezik Tatán olly gyár, valamint Erdélyben is, s nagy hasznát látja mind a tulajdonos, mind a fogyasztó közönség, úgy hogy több hasonlónak keletkezését bizton remélhetni.

Böngészet

az élet és tudomány mezején.

— *Augusztus* az adósok párnáján szeretett hálni; — talán hogy igen mélyen el ne aludjék?

— *Szántani*, a mezőn turkáló sertések tanították meg az embereket; — tartozó kötelességünket teljesítjük tehát, ha az oktalan állatokat nem ki-nozzuk.

— Legnagyobb ökrök. Kent-ben (Angolhonban) tenyésznek; kár tehát azokat másutt keresni!

— Az *adósság* ellen — mint Plutarch mondja — legbiztosabb menedéket ad a szűk költés és kevéssel megelegedés.

— A *Lótussz* fáról — melly afrikai növény — az a hit és tapasztalat, hogy ki annak gyümölcséből eszik, vagy kicsapolt nedvéből iszik, hazáját örökre elfeledi. Hajh! sok magyar járhatott ezelőtt mástól századdal a lótussz termő Afrika homokjain!

— *Thurneiusz* — sorbonnei tanár — annyira elvesztette *elméjét* (memoriam), hogy legkedveltebb imáját, a *Miatyánkot* sem tudta elmondani!

— *Van-e keserű méz?* — Van! A szardiniai méhek az üröm virágaiból igen keserű mézet csinálnak. Vannak egyébiránt köztünk emberek között is olly poszméhek, kik a józan törekvés mezején termett virágokból szorgalom-mal gyűjtött mézünket, szivtelenül igen gyakran megkeserítik. Azt eszemlik a háladatlanok is!

(Folytatjuk.)

*) A nyeső vassal az alakja ez — Éle az a-b-nél 4—5 hüvelyk széles, hossza (a-c) 16—18 hüvelyk, markolata (c-d) 4—5 hüvelyk.

TÁRHÁZ.

Kakas Márton a színház körül.

XC. Levél, Béke-Árek.

Motto: „Már siess hazámba vissza stb. . .“
(Régi mars.)

Tekintetes szerkesztő ur! A bonyodalmak békés fordulatot kezdenek venni. Gróf Ráday az igazgatóságot újra elfogadni ígérkezett, azon esetben, ha számára szabadabb intézkedési kör nyitják meg. Eddigi helyzete valóban részvétet gerjesztő vala. Képzelsen magának valaki egy felelős minisztert, a kinek kilencz tutora van. Ez minden tetteért felelős a közvéleménynek, az újságíróknak, a színészeknek, a kardaloknak, a nemzeti casinónak, a karzatnak, a páholyoknak, a grófoknak, a táblalabiránknak, és — mindazt, hogy mit tegyen, és mit ne tegyen? kilencz közül őt szavazat dönti el. Minden forint, a mi a pénztárban van, kilencz pecséttel van lepecsételve, örökös sequestrum alá véve, s mégis, ha kifogy a kassa, azért ötöt veszik elő. Ha az újságírókat leszavazzák a szabadjegyeikkel, ezért az igazgató kap ki; ha valami szerződés boldogtalan véget ér; annak ő iszsa meg a levét . . . Itt van mindjárt a legközelebbi példa: a színházi bizottmány olyan instructiókat adott az új szerződésekre nézve az intendans grófnak, a miket ő el nem fogadhatott, hanem inkább leköszönt. Ekkor a magas bizottmány saját belátása szerint kezdett az indítványozott tervezet kivitelihez, a minék az eredménye azután egy szomorú jeleneten kívül, a mit jó lesz a feledékenységnek átadni, az lett, hogy az összes drámai személyzet felmondott. A másnapi ülés szaporította a bajt, mert akkor megint az operai szerződéseknél követtetett el az a tévedés, hogy egy althangu énekesnő szerződött az alpartieken kívül a hősi sopranszerepekre; melly esetről nem az a főbaj, hogy hatezer forint van érte kiadva, mert ki lehet adni tizet is, ha az ember tizenegyet kaphat érte vissza; hanem az a nagyobb baj, hogy már most a színháznak a drága operai személyzete mellett mégis csak fél operája van, mert a hősi operákra szerződött tag számára még ezután veszik meg azt a kottás papirost, a mire majd transponálja valaki azokat az énekrészeket, a miket majd neki be kellene valamikor tanulni, sőt már most a saját énekrészeit sem énekelheti, meglevén egyuttal a drámai énekesnő is, ha csak mint egykor Cellesztin Moor Károlyt és Moor Ferenczet egyszerre nem képviseli, s valahányszor bereked, egyszerre két szereposztály reked be. Illyenformán nemcsak a drámára, hanem az operára nézve is szomorú kilátások kecsegtetnek a jövő esztendőben. Ebben a helyzetben nagy szerencsének nevezhetjük, ha gróf Ráday teljhatalommal veszi kezébe az ezentuli igazgatást. Mi a magas bizottmány tagjait mind egyenkint és együttvéve igen derék, nagy műveltségű, élesesű, jóakaratu, tisztalelkű, hazafias érzelmű, részlehatatlan, nagybuzgalmu férfiaknak tartjuk; — de utoljára is — a színház (különösen a nemzeti színház) olyan valami excentricus tárgy, a mihez saját tapasztalás kell, még pedig hosszas tapasztalás s ez az egy az, a mit testületeleg kormányozni épen nem lehet. A bizottmány dicséretes feladata örködni az igazgató felett, hogy az intézet pénzerejét el ne pazarolja, meghatározni kiadásai maximumát, körülírni feladatait, vigyázni, hogy az intézet művészeti céljainak megfelelően, s ha az igazgató ezek ellen vét, őt felelősségre vonni; s ha a magas bizottmány ennyit teljesített, bizonyára elég nagy és dicséretes szolgálatot tett az ügynek; azt, hogy az intézet közvetlen igazgatásába befolyjon, nem kívánhatja tőle senki. Reméljük, hogy ez aggodalmas ügy közös megnyugvásra fog elintéződni. A dráma emelésére tett ajánlatokat körül-belül már ismerjük, s azt hisszük, hogy ezen az alapon a közös méltányosság lelmi fog találkozási pontot. Annyit mindenestre kimondunk (és kérjük a Pesti Napló újdondászatát is, hogy e szavunkat ő is vegye figyelembe s ne gyanúsítson becsületes embereket kisserű önérdékekkel), miszerint mi a drámának anyagiilag jobb ellátása alatt nem épen azt értettük, hogy a mennyivel a dráma a maga részére többet követelhet a közös pénztárból, azt az összeget mind az itteni drámai személyzet fizetésének felemelésére fordítsák, hanem hogy abból hiányzó szakmákat töltsenek be; állítsanak fel egy mindenre nézve felelős főrendezői hivatalt, s az előadások kiállításában a kellő fényt és korszerűséget épen úgy vegyék figyelembe, mint például midőn egy új operát állítanak ki. A hogy eddig értesülve vagyunk, e kívánalmak teljesítésére mind van kilátás; — ha az igazgatóság előleges intézkedése teljhatalommal lesz felruházva, s ezen esetben az intézkedések előlegesen is bírják sympathiankat, mert belőlünk csak az ügy érdeke, és nem a személyeké beszél.

Kakas Márton.

Ha már az új csárdás-zenéről szoltunk, szoltunk az új csárdás-tánczról is *)

Homonna (Zemplén) jan. 15.

Mondhatlan örömmel teltem el a V. U. 2-ik számában Ujfalussy Lajos által irt, s gróf Fáy István cikke által előidézett sorok olvasásakor. Minden szó mintha lelkem mélyéből merítettett volna. Viszhangra találtak azok, tudom, sokaknál, igen sokaknál. E részben az volna kívánatos, vajha időnkint többen felszólálnának ekkép! s vajha ez által az összes mostani zeneizlésnek az egyedül igaz tiszta nemzeti jellemhez megtérése eszközölthetné!

Ezen igaz eszmék apostolául szeretnék én is fellépni, ha birnék hozzá ékesszólással, olyannal mint a Boka vonója, kit én is minden magyar zenész

felett legtöbbször becsülök. Minden, még e nézetre nem tért hazámfiát legjobb vagy legrosszabb kedvében csak Boka mellé szeretném varázsolni, — hadd hallaná őt, nem tánczvizgalomban vagy hangversenyben, hanem például vacsora után, midőn régi vagy újabb, de egészen tiszta magyar nótát, nyolczat, tizet s többet egymásután huz el, hosszú ideig le nem véve büvös hegedűjét kedélyes arczától, hadd feledkezzék el mindenről, még arról is, hogy ki ő s hol van, még az előtte levő ki nem üritett pohárról is.

S most szabadjon egy két nem eltérő, de talán meg nem érintett nézetet elmondanom. A mostani magyar zeneművek legnagyobb része, a csárdások, ephemer divatzene, melly egy évtől a másikig él, s csak igen kevés fog közölők fenmaradni hagyománykép. A melly tehát nem elég eredeti, vagy nem elég kerekded, szóval, nem elég jó, az nem éli túl a divattól neki szánt rövid időt, de a mellyik nem elég magyar, (pedig hány ilyen van ám!) az nem csak füleinket sérti, de rontja az általános zeneizlést, és kártékonyan hat, mert a divatzene egy nemzedéknek, a mostani ifjuságnak, zenéje s azért ezen egész nemzedéket hozzá szoktathatja azon idegenszerű hangokhoz, mellyeket azután magyar hangoknak tartand, mert hiszen, nem legbajosabb hangok-e azok, mellyekre huszadik évünk körül tánczoltunk, s ha elfeledkezünk is róluk, de ha valaki előttünk véletlenül eldudolja, regényes varázsszal hatnak reánk, s még az ősz bajusz alól is legörömostebb füttyüljük azokat, mellyekre 20 éves korunkban dobogó szívvel fogtuk át tánczban az imádott hölgyet, szerelmünket még önmagunknak sem mervén bevallani.

Nem kevésbé megrovandónak tartam azon, a zenészeknél többször tapasztalt s a régítől eltérő modort, midőn a magyar nótákat csak egy kóstolóba adják az embernek, ez az általunk vidékiek által ugynevezett városias modor, midőn egy lassut, két frisset hallunk, azután egy negyedóraig semmit, megint öt percig valamit, s megint hosszabb ideig semmit. Szinte nem jól érzem magamat ha illyes zenét hallok; hatása legkevesebb sincs reám, még ha Patikárus vagy Sárközi huzza is; sokkal mélyebben fekszik a magyar szívben az érzelem, hogy sem azt egy pár rövid hegedűvonással el lehetne érni. Aztán azért van vonó és nem fuvó hangszer zenészeink kezében, hogy el ne hagyják addig, míg szívünk meg nem telt. S mivel már mindent el akarok mondani, a mi szívemen fekszik, szeretném kiküszöbölni, valamenyi fuvó hangszer van cigányaink kezében! — Ha annyi századon át megőrizték számunkra ezen nemzeti kincsünket, csupa hegedű és cimbalom mellett, minék volt hozzá újabb időkben a fuvó harmoniát behozni? Csak a csehnek való az, a ki nem tudja a hangot olly érzéssel hajtogatni, hogy szívünk is vele hajoljon, hanem kiszabott hangok kellenek neki a hangjegyen is, a hangszerben is, hogy a sok egyes érzéstelen hangokból egy harmonikus egész váljék, nem az ő, de a hangjegyet irt mester érdeméből. Vagy talán nagyobb erőt akarnak cigányaink előhozni a fuvószerke alkalmazásával? Nincs arra semmi szükség, mert a cigány keze olly szerencsés vonásu, hogy nemcsak nagyobb, de többszörözött erőt fejt ki a városi kottás zenésznél. Ezt úgy hiszem nem kell demonstrálnom, csak egy esetet említek fel, midőn az annak idejében ugynevezett „Győri zenekar“ első párisi útjában Európaszerte megismertette a nemében egyetlen magyar zenét, visszatértükör, ha jól emlékezem, a soproni zeneegylet, kedvükért egy hangversenyt adott, mellyben felváltva játszott a 40 vagy 60 zenegyleti zenész s a győri hét cigány, s mindig erősebb hangot adott a hét a negyennél. A ki nem hiszi, állítson össze bármikor 60 városi zenészt és a Dombi vagy Bunkó bandáját.

Sokat lehetne még mondani, minék utoljára is csak egy volna a vége, t. i. kövessünk el mindent, hogy nemzeti létünk ezen egyik fő tényezője, magyar zenénk eredeti tisztaságából ki ne vetköztessek. De én átadom a tollat gyenge kezeimből, vegyék azt erősebb kezekbe mások, s ne nyugodjanak, míg az ügyet meg nem mentették. *)

De még nem tudom kitenni a tollat kezemből, még egy nagy gond fekszik szívemen, mellyet ki kell öntenem. A zene az anya, ennek édes leánya a táncz. Ki vonja kétségbe, hogy tánczunk nem ép olly eredeti, mint a milly szép? S ez is szenved egy betegségben, mellytől meg kell mentenünk, különben elvész.

Még akkor, midőn a Lavotta és Csermák örökké szép hallgató magyarjai mellett, a Bihari és Martinovics tánczra való magyarjain csak ritkán, ünneplés alkalmakon tánczoltunk el egy-egy magyar solot, senki sem gondolt arra, hogy a nép tánczát fogjuk nem sokára tánczolni. De gyönyörű szép is volt ám az a magyar solo, mert azt minden alkalommal csak egy, a ki azt legjobban tudta, tánczolta el, s ki többnyire elég ügyes volt a legmesterkétebb, s némely ballettánczosnak is becsületére válható, ugynevezett „figurákat“ könnyeden és fesztelenül ellejteni, s milly szépek, tulajdonképen még amazoknál szebbek voltak a könnyebb figurák, mellyeknél méltóság és kelem egyaránt szerepelt a lábak mozgásában és a test magatartásában! Sok ideig nem volt más tánczunk az újabb korban a magyar solon kívül, még akkor sem, midőn majd két évtizeden át, igen dicsérendő módon előbb a tanács-, mint a táncztermekben, előbb a literatúrában mint a divatban, kezdék újra magyarok lenni. **) Ezen hézagot, hogy t. i. Magyarhon egész uri közönsége és ifjusága tánczvizgalomban soha magyart nem tánczolt,

*) Eddig olvasta ön gr. Fáy István urnak is, lapunk múlt számában közölt, e tárgy határozott nyilatkozatát. Szerk.

**) Hogy ezelőtt épen 30 évvel, még pedig a párisi legfényesebb salonok egyikében, már jártak magyar társas-tánczot, legközelebbi alkalommal körülmenyesen be fogjuk bizonyítani. Szerk.

*) Ugyis hosszú a farsang s ráérünk a bójtben egyébre gondolni.

Szerk.

Szóllósy táncmester avval törekedett kitölteni, hogy a francia négyes mintájára magyar társas-táncot, a *körtáncot* szerző, és divatba hozá. Ez történetesen nem a legmagasabb körökben terjedvén el legelőbb, ezen magas körbeli lelkes honfiaink azon szerencsés gondolatra jöttek, hogy már mért ne tánczolhatnók mi népiünk tánczát, ezen nehezen betanulható, és (mivel egy-egy figura alatt a két átelleni colonne két, sőt három izben is váltakozott a táncban) feszült figyelmet megkívánó körtánc helyett? — Meg tudnám nevezni azon lelkes honfiakat kiké az érdem e részben, s kimondom, hogy legyen ez bár nem egyéb mint a táncz, a mellybeu egy epochalis fordulatot idéztek elő, visszaadván a nemzetnek saját tánczát, az, és az ehhez hasonló tények a nemzet életében jelenleg tán nagyobb fontosságúak, mint a régi századokban egy pártütő királyi öccs felkelése, vagy bukása. Még most is látom az 1843-k és 1844-k évi vigalmakban őket, mint lejték a régi magyar solo könnyebb s természetesebb lépteivel változatosan füszerezett s finomított ezen hagyományos nemzeti tánczot, fesztelenül, de illemmel. Szabadjon ezen két szót hangosan ismételnem, *fesztelenül de illemmel.* *) —

Most már nézzük meg, mivé fajult ezen táncz rövid 10 év alatt? Ám hozzunk be egy tánczterembe egy illemt tudó paraszt-legényt, ki otthon a faluban a tánczot vezérli, mondjuk meg neki: „ezen tánczot mi urak és a mi apáink és nagyapáink elfelejtették, mi megint megtanultuk tőletek, és im legyen öröme benne, nézd hogy tánczoljuk!“ — Ez bizonyosan azt felelné nekünk: „Nem a mi tánczunk-ez, uram. Hiszen nem dobogunk mi illy eszevesztett sebesen, nem játszunk mi macskát és egeret, se nem forgunk körül körül tömegben, mint megannyi keringős juhok, aztán, kérem alásan, hogy heti az-az ártatlan szép teremtés ott, hogy az-az ur úgy fogja meg, én nem mertem volna megfogni ollyformán még a szeretőmet sem.“

Igenis ide jutottunk rövid 10 év alatt, 1843-ik évtől az 1853-ik évig, mert 1853-ik év óta mostanig a friss csárdást egy harmadrésznyivel, s így sokkal sebesebb taktusban játszzák és tánczolják, e mellett természetesen el kell maradnia minden lépés változtatásnak, minden szép táncznak, mert nincs az a láb és tüdő, melly azt győzze, s a helyett mi marad? Egy izléstelen s egy uttal illetlen ugrálás, mintha két egymáshoz kötött zsákot ránczigálnának a taktus egyik felében fel, a másikban alá. Igenis, oda jutottunk, hogy az anyák nem engedik meg leányaiknak a csárdást tánczolni, s ezek maguk is, némelly pajzán tánczostól merített tapasztalás után, nem merik azt tánczolni. Igenis oda jutottunk, hogy egyetlen nemzeti tánczunkból, a francia alsóbb néposztálynál vagy igen szabados körökben divatos, *Cancon* lett, s ha így marad, a jobb izlésű tánczvigalmak tánczrendéből ki fog hagyatni.

Most már kérdezhethnők, mivel s mikép kellene hatnunk, ezen kör ellen? Véleményem szerint az által, hogy minden tánczvigalomban egyszer, s ha azután úgy tetszenék, többször, el kellene játszani és tánczolni az ugynevezett *lakodalmast*, melly (ha valaki nem ismerné) áll egy vagy néhány táncztaktusban eljátszott lassuból, ezekre elkezdődik a táncz, és azután vagy 10 perc vagy egy óranegyed után az első hegedük mindennemű, az ő magyar zenéből merített és czigányaink által olly remekül és kifogyhatlan változatossággal játszani tudott czifrázatokat játszanak, míg a többi zene egyhangú monoton módon kontráz két taktusban a fő-, és a másik két taktusban a septim accordon. Azután egy kis ideig ismét a lassu, és reá ismét a friss, felváltva, ez tarthat egy óráig és tovább is ha tetszik, mert ez nem fáraszt el.

Van azonban vidék, magam sem tudom milly nagy, mert kiterjedését nem ismerem, mellyben ez a sebes taktusu csárdás szokásba nem vétetett, nevezetesen Zemplénmegye s ughiszem, az egész felső tiszai vidék nem tánczolja ezen elferdített tánczot, hanem akár mint lakodalmast, akár a rendes szokásos frissekre s nótákra tánczolják is, megtartják itt a rendes taktust. A felső Tiszai vidék ezen modorát ajánlom pesti és dunamelléki ifjuságunknak, főleg azonban több illedelmet a csárdás tánczolásában, mert a messze külföldiek, kik ollykor nálunk megfordulván, tánczunkat igen eredeti és szép táncznak találták, ma holnap undorral fognak tőle elfordulni, — de a mi főbb, ezen ismét egyetlen nemzeti tánczunk az illedelmesebb körökből lassankint ki fogván küszöböltetni, azon hivatlan bíráló, a *divat*, kimondja reá anathemáját s meg fog szünni élni körünkben a magyar táncz, és a szinpadra, circusra, és költétánczosokra szorul vissza. *Matolay Viktor.*

Irodalom és művészet.

z Folyó hó elején jelent meg a Csengery Antal által szerkesztett „*Budapesti Szemle*“ XIV. füzeté, szokott becses tartalommal, ugymint: „Erdély irodalom-története“ (ötödik fejezet) *Szilágyi Sándortól*, — melly mű, már eddig megjelent része után itélve is történet-irodalmunk becsesb termékei közé sorozható; „Jelentés a dunai hajózásról s a magyar borok érdekében Konstantinápolyba tett ut eredményéről“ *Korismics Lászlótól*; „Az Alföld geológiája“ *Szabó Józseftől*; „Guizot mint államphilosoph“ *Kecskeméthy Auréltól*; „Vörösmarty emlékezete“ *akadémiai emlékbeszéd b. Eötvös Józseftől*. — Az „*Irodalmi szemle*“ ben *Salamon Ferencz* Petőfi újabb költeményei fölött irt tanulmányának itt-ott talán kifogás alá eshető, de több tekintetben érdekes első czikke foglaltatik. A füzethez az aldunai szirtes vonal térképe van csatolva. A jövő füzetek számára a már megkezdettek kivül újabban beküldött dolgozatok közül nevezetesebbek közt: „Visszapillantás a mult év politikai eseményeire“ *Falk Miksától*; „Az újabb magyar költészet“ *Erdélyi Jánostól*; „A művészet története főbb vonalakban“ *Henszلمان Imrétől*.

*) Ha jól emlékszünk, e részben gróf Wenkheim Béla urat illeti az első kezdeményezés érdeme. Szerk.

z (A „*Kalaus*“ című néplap) a folyó évi 2-ik számon kezdve a kiadó *Magyar Mihály* felelős szerkesztése mellett új berendezéssel jelenik meg, s mindenkifőlött az iparos és kézműves osztály érdekeit tartván szem előtt, irodalmunkban jóformán parlag tért igyekeznek elfoglalni. Kitűzött czéljának elérésére — mint már az eddig megjelent számokból is örömmel látjuk — mind tárgyválasztás, mind hang tekintetében a legjobb uton indult, és az előbbi szerkesztés alatt nevén esett csorbák kiköszörülését bizton remélteti. Szerkesztő a legjobb írói erőktől van gyámolítva. — Az előfizetés az első félére folyvást nyitva áll *Magyar Mihály* könyvkereskedésében: egész évre 4 ft., félére 2 ft. (ausztr. értékben).

+ (*Plachy Ferencz* „*Az elemi festészet*“) című munkára nyit előfizetést. — A szöpművészet iránti, hazánkban is mindinkább terjedő fogékonyság, és azon tény — írja szerző, — hogy miután a rajzolás és elemi festészet immár ipartanodáink, nevelőintézeteink, sőt népiskoláinkban is rendszeresen tanítatik, arra buzdított, hogy segédkönyvül az elemi festészet alapismereteihez a fenncimzett munkát magyarul megírjam, s közhasználatra világ elé bocsászam. Tárnya ezen munkának a színezés és árnyékolás elméletének előadása, a nevezetes angol vízfestés kitűnő módjának, a színvegyítésnek s egyéb kezelési módoknak megismertetése. A 4—5 ivnyi, csinos alakban kiállítandó munka martiusban fog megjelenni. Az előfizetési ár 42 új krajczár, melly szerzőhöz (Pest, Sebestyén-ter 1-szám a.) február végeig küldendő be. Gyűjtők nyolcz példány után egy tiszteletpéldányt kapnak.

△ (A „*Magyarhoni Természettudomány*“) című természettudományi folyóirat kiadása 1859. év lefolytáig felfüggesztetik. Azon t. cz. előfizetőknek, kik 6 füzetre fizettek elő, 2 ft. 30 prkt, köszönettel visszaküld a nevezett vállalat szerkesztősege.

+ (*Jókai „Bacsó Tamás*“) című beszélye nem régiben három amerikai lap tárczájában jelent meg egymásután, sőt drámára is feldolgozták. Angol nyelvre fordítá *Xantus János*, az „*Amerikai levelek*“ írója.

— (*Sárosy Gyula* jelenti:) hogy „*Költeményei*“ első kiadása elfogyván, miután azon szerencsében részesült, miszerint rögtön egy második kiadás megrendelése vált szükségessé: „*Költeményei*“ egy hason példányával az eddigi előfizetési áron (irodájából elvitetve 2 ft., megküldve pedig 2 ft. 30 prkrral) folyó évi február kezdetétől a megrendelőknél — kiknek eddigi száma már az 500-at meghaladta — újra szolgálhat. De martius 15-től kezdve a példányok csak felemelt áron lesznek megvehetőek, s egyedül a szerző irodájában, mert könyvárusoknak bizományba nem adatnak. (Lakása Pest, zöldkert-utca 14. szám.)

+ (*Szelestey László*) egy füzet költeményt adott sajtó alá.

+ (*Marinescu romániró*) kiadta a magyarországi és erdélyi oláhnép-dal-gyűjtemény első füzetét, melly érdekes balladákat tartalmaz. A tiszta jövedelmet szerző a lippai iskolásgyermek javára ajánlotta föl.

△ (*Francia írói termékenység.*) 1858-ban a francia szinpadokon 215 drámairó és 50 szerző művei kerültek a szinpadokon előadásra.

+ (*A Feni testvérek Bécsben*) sok tapsot arattak azon magyar ábránd-dal, melyet *Huber Károly* a „*Hunyady László*“ motívumaira szerzett.

+ (*Bogdanoff k. a. híres orosz tánczosnót*) Nápolyban 10 ezer frank havidíj mellett szerződtették.

Egyházi és iskolai hírek.

— (*Elemi iskolák szüksége Debreczenben.*) Régen gondolkozott már az itteni egyházyűlés arról, miként lehessen eszközölni, hogy valamennyi iskolaköteles gyermek iskoláztassék; s azt tapasztalta, hogy mintegy 2000 gyermek azért nem jár iskolába, mert a szegényebb szülők a tandíjt fizetni nem képesek, az iskolától távol lakóknak pedig a feljárás, kivált sáros és hideg időben sok akadálylál jár; jónak látta tehát elvileg kimondani, hogy az elemi fi-és leányiskolákban a tandíj töröltessék el, s az utcánkénti 10 leányiskola újra rendeztetvén, állitassék a város különböző részein több finiskola, s mind a két nembeli illy iskolák tanítóinak rendszeresített fizetése a felemelendő egyházi adóból, s a városi mint községi hatóságtól kérendő évenkénti segélyezésből teljesíttessenek. — A tárgy bővebb kifejtése, s a kimondott elv mikénti foganatosíthatása végett szakértő választmány bízott meg, s reményleni lehet, hogy a tandíjmentesség az új iskolai évben életbelép. — Talán nincs község Magyarországon, hol olly kevés egyházi adó fizetessék, mint a nagy Debreczenben, a legnagyobb összeg egy keresztyén hivatól 1 ezüst forint, s így is mintegy 7500 ft-nak kell bejönni évenként; ha ezen összeg csak megkettőztetnék is, — díj nélkül taníthatatná gazdag és szegény szüle bárminő számú gyermekeit az elemi iskolákban. — Kétkedni sem lehet, hogy egyrésről Debreczen értelmek s a jó és szent célokra való adakozásban magát mindeddig felülmulni nem engedett közönsége, ha kivált az eléretni szándékolt cél kellően megmagyaráztatik — kész szívvel hozandja meg fillereit, — másrésről pedig a városi községtanács a szükségelt iskolai épületek föllállítását s évenkénti segélyt teljes kézséggel s egyhangulag megszavazandja, s ez által a most minden oktatás nélkül maradt számos gyermeknek díj nélküli elemi oktatását eszközölni sietend. — Miután a városi terület az öt lelkész közt parochiákra felosztatni határozottatott, a lelkészek gondja s kötelessége leendő, főleg felügyelni arra is, hogy a legszegényebb gyermek is a kellő oktatás alól el ne vonassék.

— (*A debreczeni leány-növelde*) ismétli föllállításának szükségét is belátta már ezen egyházi előjáróság régen. Ideje is volna, hogy a megbízott választmány e tárgyban beadná a tanrendszerre is kiterjedő véleményes jelentését. Ne dugjuk be fileinket a leánygyermekes szülők kiáltó szava előtt; — mert közhajítás, hogy a 16 év előtt megszünt növelde újra életbe jöj jön. Kénytelen most a ref. szüle — ki más városokban levő jó növeldebe nem

képes elküldeni leányát, az itt helyben lévő kath. nővelő-intézetek valamelyikébe adni azt, s sajnos tapasztalni, hogy a protestáns leánykák más szertartású templomokba vitetnek, s más vallásuk számára írott könyvekkel láttatnak el; — ezen segíteni s mielőbb segíteni, az egyháznak első szent kötelessége. — Tehát várunk, remélünk, ohajtunk. — Ezt írják nekünk Debreczenből.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

⊙ (Issákon [Pestmegyében] egy kis községi hitelbank alakult.) Ugyanis, mint a „B. H.“-nak írják, a magas kormány a még 1848—49 ik évben a cs. k. katonaság részére kiszolgáltatott zab és széna árát akkép engedte letisztítani, hogy az a városnak mult évi adóilletőségéből vonassék le; ezen mult évi adóilletőség azonban már be lévén fizetve, annak visszafizetése utalványoztatott. Így kapott városi pénztárunk 5000 pftot, melyből 4500 pft csak a napokban érkezvén vissza a kiskőrösi adóhivataltól, azt a városi tanács a város részére tőkélül meghagyatni, használat végett pedig, tekintve földművelő gazdáinknak mostani azon állapotját, hogy termékeiket illendő áron el nem adhatják, a nép közt kölcsön kiosztatni rendelte, és pedig hogy annál többen részesülhessenek a kölcsön jótékonyosságában, akkép, hogy belőle egy-egy gazda csak 100 pengő forintot vehetett föl. A kölcsönzés két kezes jótállása és hatos kamat mellett történt s miután maguk időközi kisegítésére többen 100 pftnyi összegnél kevesebbel is megelégednek, ilykép igen számos igénylők vehettek a kölcsön jótékonyosságában részt.

⊙ (Uj találmány.) Az angolok nem elégsznek meg azzal, hogy a tengerek felett uralkodnak, ők a tengerek alatt is uralkodni ohajtának. Sir Baldwin Walker, Angolország tengerészeti építményeinek felügyelője, egy buvárhajót talált fel, melly 8—10 egyénnel csak olly könnyen jár a víz alatt, mint valamely hal; előre, hátra evez, fölemelkedik s aláülyed, s a víz felszínén nincs más nyoma, mint hogy egy vékony cső áll ki, mellyen át a lentlevők levegőt nyernek. E hajó segítségével a legnagyobb hadihajókat is légbe lehet röpiteni.

⊙ (A szűkölködő iparosok kölcsönintézete Pozsonyban) e hó 20-án már megkezdé működését.

Közintézetek, egyletek.

⊙ (A magyar nemzeti museum pártolásáról és biztosításáról.) Kubinyi Ferencz ur a „P. N.“ hasábjain többek közt írja: „minthogy a nemzet, mint illyen, közvetlen közbejöttével ez intézet biztosítása iránt nem intézkedhetik: egyes hazafiai adakozásoknak kell történni. Csásár Ő Felsege jó példával ment elő, az intézet számára már két izben a pótdoból nevezetes összeget jelölvén ki. Biztosítottatnék a museum jövője, ha Csásár Ő Felsege ezentul is nevezetes összegeket méltóztatnék ez intézet számára kijelelni, mellyekből a könyvtár- és egyéb osztályokban olly szükséges szekrényeket ki lehetne állítani; mert a könyv- és egyéb nevezetes gyűjtemények egy részét a szekrények, polczok hiánya miatt fölállítani nem lehetvén, azok a raktárban haszontalanul hevernek. Továbbá: „Örökítették a museum, ha a nemzet részéről legalább egy millió pengő forint adatnék össze, ennek öt száztóli kamatja tenne 50,000 pengőt; ebből fizettetének a tisztviselők, ebből fordítatnék szakonként bizonyos összeg a gyűjtemények szaporítására, utazásokra, ásatásokra stb. Minden szakra két ór, egy rendes és egy segéd kívántatnék. A szolgálak száma is szaporítandó lenne. Minthogy a magyar nemzeti museum a nemzet tulajdona, legigazságosabb volna, ha a museum felett egy nem csak kormányi tisztviselőkből, de a nemzet részéről néhány tagból álló s Ő cs. k. Apostoli Felsege által kinevezendő választmány, az illető muzeumi tisztviselő befolyásával örködnék. Olly férfiak volnának kinevezendők, kik iránt a nemzet teljes bizodalommal viseltetik. — Ekkor megszűnnék minden gyanúsítgatás, nagyobb volna a bizalom is ezen nemzeti intézet iránt. Merem állítani, hogy ez a nemzet közóhajtása, mellyre bizton számít a nemzet; a muzeumi gyűjtemények a nemzet tulajdonának tekintendők; annyit megérdemel a nemzet, hogy csak befolyásával kezeltesse, hogy a kijelölendő duplicatumok részint másokért kicseréltesse, részint az erdélyi és más hazai muzeumoknak és intézeteknek adassanak által.“

⊙ (A magyar Akadémiai Tudós-Társaság) jan. 24-ki term. és tört. oszt. ülésében Padhráczky ujon választott rendes tag székfoglaló beszédét tartá, mellynek tárgya: „a magyar név ősrégetani (ősmythologiai) eredetéről és jelentéséről. Szerinte e szó magyar, annyit tesz, hogy: napimádó. „Arisztoteleszi tanulmányaiából“ a „Kategoriák“-ról olvasott.

⊙ (A Szent-István-Társulat) jan. 13-án tartott választmányi-gyűlése. Folyóévben a tagok és előfizetők, az egyetemes magyar encyclopoediából határozott és tagilletéskül számítandó 50 iven fölül „Morus Tamás“, „Szenetek régi legendái“ és a „Bold. Szűz élete“ czimű műveket veendik. A jászberényi gymnasium igazgatósága kérelmére, e gymnasiumnak ajándék könyvek lesznek küldendők. — A „Religio“ 690, a „Kath. Néplap“ 1362, a „Cath. Christ“ 636 előfizetével bir; a „Pázmány-füzetek“ azonban olly kevés előfizetével birnak, miszerint a társulat e vállalatot tetemesb áldozat nélkül alig fogja folytathatni. Hartleben K. A. a társulati könyvtárnak 48 kötet munkát adott. A társulat mult évi dec. hóban 1 alapítóval és 202 taggal gyarapodott.

⊙ (A hevesmegyei Gazdasági Egylet) jan. 20-án tartá tisztválasztó közgyűlést Gyöngyösön, mellyen a tagok igen szép számmal jelentek meg. A gyűlést megelőző s a gyöngyösi dologház fölsegelésére tartott táncvizigalom 170 pftot jövedelmezett. 363 szavazó volt jelen. Elnökül Kovács László, al-elnökül Berecs Ferencz és b. Beusst Ödön, pénztárnokul Darvas Lajos, ki is a terhes hivatalt díj nélkül volt szives elvállalni, lón választva.

— (A Hevesmegyei Gazdasági Egylet) minden hó első hétfőjén, dél-előtti 10 órakor, tartja szállásán rendes havi-igazgató-választmányi nyilvános üléseit. — Kovács László m. k., egyesületi elnök.

⊙ (A magyar Kertészeti Társulat évkönyve 1858-ra) megjelent. Tartalmazza a társulat történetét, alapszabályait, az alapító és rendes tagok névsorát, a mult évi nov. 13-án tartott alakító közgyűlés jegyzőkönyvét, az első kertgazdasági-társulat tárgyjegyzékét, a bíráló bizottmányok jegyzőkönyvét. A társulat alapító tagjainak száma 67, a rendes tagoké 1239. — Mozogjunk a társulati téren, tegyük a mit lehet — és ne higyük soha, hogy az sokat nem tehet, ki tenni igazán akar.

Közlekedés.

— (Figyelmeztetés a közönséghez a tiszai vasutat illetőleg. *) A Vasárnapi Ujság 1-ső számában egy debreczeni levelező panaszkodik: hogy egy, számára megérkezett küldeményről, az ottani vasut kiadói-hivatal, őt külön tudósítvánnyal (Aviso) tudósítani elmulasztotta, s mégis azon időre, mig az, a panaszló hibája kívül ott hevert, a raktárbért véle megfizettette. — Ha a dolog — daczára a t. levelező egy kissé humoristikus előadásának — valóban úgy volna, a panasz kétségkívül alapos, mert a felsőbb helyen jóváhagyott „szabály“ szerint, az állomási helyen lakó czimzett, 24 óra alatt a raktárgyak megérkezése után, külön tudósítvány (Aviso) által értesítendő, — ha különben lakhelye a küldeményen kitéve van, a raktárbér pedig csak a küldemény megérkezése utáni harmadik naptól kezdve számítandó. — A pálya-igazgatóság mindenkor köszönettel veszi, ha megbizottai által itt-ott netalán elkövetett szabálytalanságok vele különösen közöltetnek, hogy azokat megvizsgálhassa s az illető félnek elégtétellel szolgálhasson. — Ezen, a pálya-szolgálati jó rend fenntartására való közremunkálását, a t. közönségnek, annyival inkább igénybe veheti az igazgatóság, mivel az érintett szabályok, mellyekből egy a pálya-intézet-használhatási föltételek, mint a közönséget illető jogok kivethetők, — minden állomáson kifüggesztvék, s e szerint kiki azonnal meggyőződhetik arról, vajjon s mennyiben, esetről esetre a vasut-hivatalnokok eljárása ezen szabályokkal ellenkezik-e, másrészt pedig az illető félnek — ha nem határozna el magát effelől néhány sort intézni az igazgatósághoz — könnyű mód nyujtatik panaszba bejelentésére a minden állomáson meglévő panaszkönyvek használata által, melly panaszkönyveket nemcsak az igazgatóság, de a magas kormány is folytonos felügyelete s ellenörkedése alatt tartja, úgyhogy azok nyomán, minden beleigtatott panasznak okvetetlen az igazgatóság tudomására kell jutnia, a szükséges nyomozás alapjául szolgálendő, mit általános adatnélküli panasz nem nyujthat.

Mi ujság?

⊙ Báro Bánffy Ádám, Erdély egyik legérdemesebb főncmese e hó 15-én, Kolozsvárot meg halt. Béke hamvaira!

— (Duna-Egyháza előjárósága) egy hozzánk beküldött nyilatkozatban hálát mond az első magyar általános biztosító társaságnak, hogy, a mint kerületi ügynöke Fülöp Ferencz ur által, az e hó 15-én történt tűz okozta szerencsétlenség felől értesült, meghatalmazottját a helyszínére küldvén, az által a károsultaknak azonnal teljes kárpótlást fizettetett.

+ (Az ifju Bosco) ama híres bűvészek fia, jelenleg Bécsben úzi szemfényvesztő mesterségét. Hallomás szerint Pestre is legőzkocsiz, kibüvölendő a pénz az erszényekből.

⊙ (Glosius Dániel végrendelete.) Glosius Dániel, Glosius Samu hirneves orvos fia, 1830-ki máj. 23-án irt végrendelete szerint, miután atyjafiáról is megemlékezett, összes vagyonát az evang. egyházaknak s iskoláknak hagyá. Nevezetesen könyvtárát a soproni iskolának. Több részletes intézkedése után rendelé, hogy végrendeletére a pesti evang. luth. magyar-német község ügyeljen fel s alapítványa „Glosius Samu és Dániel alapítvány“ czim alatt kezeltesse. Alapítványa céljául a kiképezés végett külföldre utazó theologusok segélyését tűzte ki, ollykép, hogy hátrahagyandó vagyona kamataiból, annyinak adassék 250 váltó forintnyi segély, a mennyinek csak telik; ezenkívül 200 váltó forintot fölváltva két évig egy joghallgató s két évig egy orvostanuló huzzon. A végrendeletben meg van az is határozva, hogy ez ösztöndíjakat, miféle kellekkel bíró tanulók nyerhetik meg. E tekintetben többek közt így szól: ez ösztöndíjak kiosztásánál csak a jeles lelki s erkölcsi tulajdonokra s ne a folyamodó születésére, szülőire avagy nemességére, legyen tekintet. A D. pontban pedig így folytatja: „Ezen ösztöndíjaim elnyerésére elengedhetetlen kellék a magyar nyelv tudása; senkinek ne adassék ösztöndíj, ki a magyar nyelvet teljesen jól nem beszéli, s ki a magyar nyelvbeni jártasságáról a pestmegyei viczispán urak egyikétől bizonyítványt elő nem mutat; mert én alapítványomat nem külföldiek számára rendelem, még kevésbbé olly magyarok számára, kik magyarul nem tudnak; ki szerencsés volt Magyarországon születetni és a haza nyelvét, a magyar nyelvet, nem tudja, nem érdemel tőlem segélyt, és ezen én ösztöndíjomra soha számot nem tarthat és abban nem is részeltethető.“ E végrendelet, a rendelkező nejének, szül. Artner Karolinának, halála után volt végrehajtandó; a halálozás 1850-ki februar 26-án be is következett, s az elhunyt magát derék férjéhez méltónak mutatá, mert vagyona legnagyobb részét ő is az evang. egyházakra és iskolákra hagyta. Férjének alapítványa ekkor 82,782 ft. 58 kr. pp. tett, melly annak végrendelete szerint lenne elhelyezve. Az örökösök egyrésze a

*) Szivesen közöljük ez illetékes helyről jött nyilatkozatot, mert látjuk belőle a t. vasutigazgatóság azon komoly igyekezetét, hogy a közönség méltó igényeinek eleget tegyen. Szerk.

végrendelet érvényességét kétségbe vonta, s bár a pert már két év előtt a legfelsőbb törvényszék is az egyházak javára dönté el, de az egyházak még mai napig sem jutottak ez örökségük birtokába — nem tudni miért. — (Ev. Wochenbl.)

— (Uj év óta el van törölve Debreczenben) az utcánkénti botrányos koldulás, — e tekintetben, mint tudva van, az egyház a városi községgel fogott testvéri kezét, s ez évben 60, jövőre pedig 100 koldus látatik el az ispotály intézetben mindennemű szükségességekkel. — Ugyancsak a község tanács az egyház részére 150 katastr. holdat ajándékozott a legelő szántásra alkalmas részéből, s ez nagyon helyén van, bárha más községek dicső példájára a tisztelt község tanács a lelkesi hivatalokat is megajándékozna földbeli illetekkel, s lehetővé tenné, hogy a készpénzfizetésnek legalább egy része az egyház által más szent czelokra fordítható. — Mindezekből láthatni, hogy a debreczeni egyház ott a hol telik a maga erejével, ha nem telik a városi községgel vállalva gondoskodik a növelés könnyítéséről, szegényei ápolásáról, s épen nem érdemli meg azon sok oldalról tapasztalt s reá lobbantani szokott szemrehányásokat. Ha a kivételben késik, az nem a nemakárásnak és részvétlenségnek, hanem az eróhiánynak rovandó fel.

+ (A somorjaiak vigan töltik a farsangot.) A sok tánc egymást éri; február 8-án a nemzeti színházi nyugdíjintézet javára fognak vigadni.

+ (Amerikában egy rabszolga) igen czélszerű gazdasági gépet talált fel. s arra szabadságot kért. Folyamodására tagadó válasz érkezett azon okból, mert rabszolganak nincs joga valamit föltalálni. Helyette a szabadságot ura nyerte meg, azon kifcczamodott észjogi (?) elv szerint: hogy a rabszolga minden testi és lelki képessége urának tulajdona.

⊙ (Ritka állat.) Sárosmegyében, majd Péchujfalu majd Hertnek határában az erdőcsőszők már egy év óta hirtelen, hogy egy eltűnik ismeretlen vad tartózkodik a vidéken, melly igen gondosan rejtgette magát. Mult évi dec. 18-kán azonban, mint a „Vad. és Vers. lap“ írja, véget vetett minden kételynek. Ugyanis hajrás közt a kopók ráakadtak, épen midőn leséből az általuk hajtott nyulat előlük elkapni akarta. A kopók odább álltak s csak Pécny Gedeon, „Flóra“ kopója birkozott meg vele, s küzdve elesett, de az ismeretlen állat is lelövetett, melly is nem volt egyéb, mint egy farkával együtt 5 láb hosszú hiuz, milly állatot emberemlékezet óta e vidéken nem láttak s a kopók sem ismerik.

⊙ (A vidéki magyar lapok kiadói), sőt Pesten is két magyar és egy német lap kiadója, annyira megfélekedtek a pesti magyar nemzeti múzeumból, miszerint az egy „Győri Közl.“-t kivéve, egyik sem méltatja tisztelet-példányra; e példát követik az erdélyi lapok is — elannyira, hogy e nemzeti intézetünk érdemes könyvtárnoka, Mátray Gábor ur, ismert buzgalmánál fogva, hogy a vidéki lapiradalomnak legalább nyoma maradjon fel a jövő számára, alkalmaslag a pesti szerkesztőségek figyelmébe, hogy ajándékozzák meg a múzeumi könyvtár valamelyik magyarországi, vidéki, vagy erdélyi magyar lapnak habár hiányos példányával is. Mi elégszer felszólaltunk már e tárgyban, fájdalom, sikertelenül, mindemellett e mulasztást még most is csak figyelmenlésséggel vagyunk hajlandók nevezni, remélvén, hogy az illető szerkesztők ösztönözni fogják kiadóikat, miszerint jövőre a múzeumnak ne legyen hasonló panaszra oka, de sőt az elmult évekről is küldjenek e lehetőleg teljes számú példányokat. A kiadók bizonyára készséggel teljesítik ezt, csak legyen, ki figyelmezteti őket. A pesti lapok kiadói, ama három kivéve, dicséretet érdemlő pontossággal küldik be példányaikat — és a nemzeti múzeumban minden más pesti magyar és német lap gondosan rendbe szedve, föltalálható. Szerkesztőségünk a „Kol. Közlöny“ 1857. és 1858-ki habár hiányos példányait már átküldte a múzeumnak, melly bárkitől is szivesen togad hasonló avagy új könyvekbeli adakozást, mert újabb időben könyvkiadóink is meg kezdenek feledkezni ez intézetünkről, s Budapesten 3 kiadó (kiknek nevét ezuttal még elhallgatjuk) és nyomda van, melly nem szokott soha semmi könyvet beküldeni, holott Széchenyi Ferencz, a múzeumi könyvtár alapítója 1802-ben kelt s Ferencz király által is megerősített alapító levelének 2-ik pontja szerint, a kiadó minden kiadott műből egy példányt a múzeumi könyvtárnak beküldeni tartozik.

— Nyilatkozat. Bécs, jan. 16. A Vasárnapi Ujság 2-ik száma egy bécsi levelet tartalmaz K. T. aláírással, mellyben a többi közt ez foglaltatik — „Néhány derék magyar technikus dicséretes vállalatot indított meg, melly mind hasznosságára, mind czélszerűsége miatt a legmelegebb pártolást érdemli. Kazinczy, Vörösmarty, Petőfi, Jókai érczöntetű alakjait illeti e vállalat stb. E hir reám nézve annál váratlanabb volt, minthogy e vállalatnak életbeléptetője egyedül én vagyok, s hivatásköröm nem a technikai, hanem a kereskedői pálya. — Én bízom vállalatom életrevalóságára, s a magyar értelmiség részvételében, szükségtelen tehát akárcikinek beavatkozni, s alaptalan hirrel annak hitelét rontani. *) Megjegyzendőnek látom még kijelenteni, hogy vállalatom koszorus költőink, Vörösmarty, Petőfi, Arany, Kazinczy, Kisfaludy és Jókai érczöntetű szobrocskáit illeti, s megrendeléseket elfogadok a hirdetés szerint. — Vörösmarty, Petőfi, Arany, Kazinczy, Kisfaludy és Jókai nyolcz hüvely magasságu díszasztalákra alkalmazott, igen sikerült érczöntetű szobrocskáit vasban színezve 5 pft., rézben színezve 9 — 30 pftert kaphatók, s megrendeléseket pontosan megküld, Száll Antal, Bécsben, Währinger-Gasse, Nr. 204.

*) Megvalljuk, nem értjük ezen beszédet s annál kevésbé azon erősebb kifakadásokat, mellyeket e nyilatkozatból jónak látunk elhagyni. Nem tudjuk, mit beszél itt a nyilatkozó ur „beavatkozás“-ról vagy épen „hitelrontás“-ról. Minő agyrétek ezek? Levelezünk, épen idézett szavaiban, olly melegen ajánlja e vállalatot, hogy az illyen „beavatkozást“ meg kellene köszönni s nem duzzogni érte. Hogy technikusok készítették-e ez érczobrokat, vagy kereskedők? erre nézve várjuk a felvilágosítást t. levelezőnkől.

Szerk.

⊙ (Stonette ebei.) A kik látták, azok emlékeznek a Renz lovardájában Stonette bohóc jeles képzettségű ebeire. E jeles képzettségű ebeket nagy szerencsétlenség érte Varsóban, hol is a Hinni-féle lovarda leégvén, ez állatok is odavesztek.

Levelezés.

Bécsi levél, jan. 24. (Legis-legutolsó szó. „Rajzolta emlékezetből.“ Egy új szobrász-tehetség. Egy hibás adat.) Utoljára, legutoljára és leges-legutoljára fellépő táncosok, krokodilusok és kőczt evő, malomköveket hajigáló csodaemberek módjára én is legutoljára szólok most az olly akaratlanul okozott Frank-háború dolgába, megigérvén, hogy ez a legutolsó egyszersmind a legis-legutolsó is. (Ugy legyen. — Szerk.)

Névtelenségem bántja legelőször is gróf Fáy István urat, pedig nem akarok a névtelenség által névhez jutni. Vagy nem elég név a K. T. . . . különösen, ha „káténak“ olvassa az ember, a kátéből pedig, tudvalevő dolog, tanul nagy és kicsi; ez az ambitió nem lévén meg bennem — egyedül csak *tériteni* ohajtok. — Ámbátor én jámbor természetű vagyok (ezt szerkesztő ur is bizonyíthatja), bírok mindamellett azon magyar virtussal, a vélemény szabad kimondásával s a meggyőződés bátorságával, hogy a mit bensőleg hiszek, azt ki is merem mondani. — Hogy azt a „*pezzgó-herbata*“-féle rossz viczet kiszalasztottam . . . no, ez már okos embereken is megtörtént. Különben nem is annyira élez, mint összehasonlítás akart az lenni . . . ez pedig mindig „claudicál.“

Hanem én lassankint azon veszem észre magam, hogy polémiába keveredtem, polémiába annak rendje és módja szerint. Benne vagyok, hadd eviczkeljek ki belőle. Még pedig lehető legrövidebb uton. Elhallgatok sok mindent, s csak egy-két megjegyzést teszek.

Mi a magyar zenének salonképességét illeti, arról, azt hiszem, csak egy vélemény uralkodik az országban, és hirdetői e véleménynek Pecsenyánszky, Svastics, Nyizsnyai, Szényf és Lovassy; bevallja azt legujabban az e lapokban a kérdésben forgó tárgy, és a szerény bécsi tudósító mellett lelkesen, szakavatottan és férfiasan felszólt Ujfalussy Lajos ur is. Ez egy vélemény pedig oda nyilatkozik, hogy a magyar zene *házája* a csendes falu, a puszták, *bölcsője* a nép szívében áll, *dajkája* a cigány. *Ez egyetlen esetben* a néphez kell leereszkednünk, s nem javát akarjuk akkor, midőn hozzánk felemeljük azt. — A salon üvegfalai mögött elsatnyul a magyar zenének meleg napugár, szabadlevegő és sokszor vihar után vágó természeté. A szabadon fejlődő mell nem szorulhat fűzőválla, borotvált arczhoz nem illik árvalányhajas kalap. Ismét rossz hasonlatok talán — de csak talán. (Erősen talán. Szerk.)

Még több észrevételt is tudnék tenni, szinte látom, hogy szeretnének tollam hegyéről a papírra potyogni . . . de mind a nemes grófot, mind F. urat, mind a békétlenkedő szerkesztőt, de különösen magamat akarom megkímélni, mert ha engednék a rossz ingernek, én, *az édes levelező* még ugyan csak „*keserű*“ is tudnék lenni. Tehát semel pro semper . . . *béke Israelben!*

Legyen meggyőződve a nemes gróf, hogy a jeles zenészt, a művelt férfit s a hazafias főurat én becsülöm benne legőszintébben, s kérem, hogy eltérő véleményeink daczára ne tagadja meg becsülését az „anonymus Vasárnapi Ujság — reginae“ notariusától.

Már benne vagyok a polémiában . . . tehát *gyerünk!*

Ha az, a mit most akarok mondani, annyira neveltséges nem volna, bosszankodnék rajta az ember.

Vahot Imre rajzol! . . . igenis rajzol! . . . de nem elég, hogy rajzol, hanem még emlékezetből is rajzol, de nem elég, hogy emlékezetből rajzol, hanem még Széchenyiket is rajzol! — Rajzoljon Vahot Imre akármi mást, szép dolog a virág is, a pipa is, a kulacs is, a rébusz is, de a mi Széchenyinket né turbálja plajbászával . . . még csak emlékezetből sem. — Uram fia! . . . előveszi a nagy férfiú régi arczképét, a szakálát megtoldja vagy egy araszszal, a feje tetején levő hajból elvesz egy jó csomót, és ez irón-gymnastica alá odabiggyeszi, hogy: rajzolta V. I. *emlékezetből*. — Abból ám, majd megmondtam, miből! — Hová leszünk, mivé leszünk! Fog jöni egy idő, a mellyben ámulva-bámulva azt fogjuk olvasni: metszette V. I., faragta V. I., építette V. I., sőt tán még varrta is V. I. . . . és mind *emlékezetből!*

Láttam én Széchenyi arczképét, illetoleg életnagyságu mellsobrát, melly carrai márványból „az első magyar ember“ családja számára készült Hanns Gasser mintázata szerint. — Milly élethűek e vonások, hogy tükröznek vissza e nagy lelket! — Széchenyi vénült, nagyon sokat vénült, de e néma szemekből egy töretlen „magasra vivő“ szellem örök napja világol; s mig egy részt fájo szívvél szemléljük ez aggott vonásokat, vigasztalódva nyugszik meg pillanatunk a téres magas homlokon, mellyből Minervakint, a nagy eszmék vértelvéző szöktek ki a napvilágra, hogy hassanak és alkossanak.

A szobrot *Isó Miklós* hazánk fia faragja. Ismét egy jeles tehetség, egy sokra, nagyra hivatott ifju, kinek Magyarországon tán csak most hallják először hírét. *Isó* már évek óta képezi magát Bécsben a hirneves *Fernkorn* és *Gasser* uraknál, kik ez ifjuember jövőjéhez a legszebb reményeket csatolják. Jelenleg szünőráiban egy „Lendvay-emlék“ rajzán dolgozik, melly, ha kivitelében olly tiszta lesz, mint a millyen merész és nemes conceptiójában, ragyogóan fogná megnyitni pályáját, mint önálló művészt. Bocsásson meg *Isó* ur, hogy titkát elárulám, de . . . idején hallgatni ezüst, idején szólni pedig arany, mondja a példaszó. *Isó* ur, a mai időben megfoghatatlan szerénységénél fogva tán még sokára lépne fel terverajzával . . . addig pedig megint a nyakunkba katona-szobroznak egy Lendvayt . . . quod Dii benigniter verent! Bátor vagyok a tehetős magyarok hazafias figyelmét s terverajza felhívni, reményem, nem vallok szégyent a talán kora lámával. — *Isó*, tanítványa boldogult *Ferenczyneknek*, a nagy mester által Budán mintázott „*Kazinczy-, Kölcsey- és Kisfaludy-szobrokat*“ Rimaszombatban faragta.

Még egy sziporka, piczike kis epeparány van bennem, ki vele, mert még megtalál gyűlni. Hogy Hartleben: „Gyöngyök és virágok“ című anthológiája csak amúgy „tedd ide, tedd oda“ módjára van összelapátolva, minden tapintat és izlés nélkül, ahhoz nincs semmi hozzászólóm, de hogy azt az alig 20 éves Zádort, 1700 nem tudom hányban engedi a világra jóni... ez egy

kissé sok, ez retrograd halhatatlanság lenne; már pedig minden ember előre szeret menni mai-napság — ha mindjárt halhatatlanságra nem vágyakozik is. Igazodj, kanyarodj... anthologos ur!

Vége valahára készen vagyok. Megigérem, hogy soha többé illy marakodó levelet nem írok a Vasárnapi Újságnak. Isten áldja meg! — K. T.

Színházi napló.

Péntek, jan. 21. „Gauthier Margit.“ Dráma 5 felv. Ifju Dumas Sándor után szabadon fordította Bulyovszkyné.

Szombat, jan. 22. Hollósy L.-né javára: „Észak csillaga.“ Opera 3 felv. Meyerbeertől. A jutalmazott művésznőt ez este egész virágözön árasztotta el; gyönyörű művészi éneke a nagyszámú közönséget többször zajos tapsviharra villanyozta fel.

Vasárnap, jan. 23. „Mátyás diák.“ Színmű 3 felv. dalokkal és tánczczal. Irta Berki.

Hétfő, jan. 24. „Garrik Bristolban.“ Vigjáték 4 felv. Deinhardstein után fordította Csató Pál. Auer Leopold, Ridley-Kohne tanítványa (13 éves) felvonások közt három zene darabot adott elő hegedűn. Játékában sok technikai ügyességet tanusított s szép reményeket ébresztett.

Kedd, jan. 25. „Lammermoori Lucia.“ Opera 3 felv. Donizettitől.

Szerda, jan. 26. A nemzeti színházi nyugdíjintézet javára, új átdolgozás szerint először: „Régi pénzek.“ Eredeti vigjáték 4 felv. Irta Fáy András.

Csütörtök, jan. 27. Tiefensée Sarolta k. a. utolsó föllépteül: „Norma.“ Opera 2 felv. Bellinitől.

Szerkesztői mondanivaló.

4288. Kalocsa. B. J. — Nagy érdekléssel olvastuk a valóban tudós cikket s részünkről köszönettel tartozunk érte. Azonban mind terjedelme, mint tárgyánál fogva, kérnünk kell a t. szerzőt, hogy azt csupán magán használatunkra engedje át. Fogunk találni illő alkalmat, hogy a benne felhozottakat elmondhassuk. A kérdések cikket e jól felszerelt czáfolat nem illeti meg, mert először a benne keresett rossz szándék csakugyan nincs meg benne, másodsor ez is (bár más vizű) források után van készítve s végre mert több hibája csupán a kifejezés és előadás járatlanságának tulajdonítandó, melyet a jóakaratu olvasó első perczen önmaga magigazit.

4289. M. Sziget. Megérkezett. Megtartjuk. A lap indul.

4290. Nyitraparti. Az a szép fényes csillag, mellyről ön kérdezősködik, bár mint kételedik is ön benne, nem egyéb, mint a hajnali csillag, a Vénus. Hogy erről biztosítsuk önt, nem kellett a Gellérthegyen kérdezősködnünk, részint azért, mert ide lenn is vannak okos emberek, kik erről jól állanak, részint mert a Gellérthegyen csillagvizsgáló — csak volt. Nevezetesebb ennél az, hogy ön soha sem volt Budán s olyan nagyon gyönyörködik a természetben.

4291. Debreczen. Az asztalos-czéh t. előjáróinak. A küldeményt vettük. Jövő számunkban bővebben. Addig is köszönet a nemes buzgalomért.

4292. Pest. K. ... thy. Ön drámájának emelését óhajtja s e tárgy körül több figyelemreméltó eszmét penget. Ön azt tartja, hogy népünk legnagyobb része még nem tud igazán, nemesen élvezni; hogy a valódi szellemi képzettség még nem érte azon fokot és terjedtséget, mint p. o. az angol s francia népnél. Nem a pártolás hiányában fekszik ön szerint annak oka, hogy némely irodalmi s művészeti ügy nem tartja magát, hanem abban, hogy kevesen vannak azok, kik szakértőinket megértés s hallgatni, élvezni, bátorítani tudják. Sokkal többre vittük a zenét, mondja ön; tekintsük a Dalárdát; 3 év előtt 20—30 ifju állott össze s most 600-on felül vannak tagjai. Nem lehetne-e, kérde ön, ép illy modorban, mint a Dalárda, egy „Szavaldát“ állítani. — Hadd aljának itt ez észrevételek és óhajtsók minden észrevétel nélkül. Tán még jobban kiköszörül ön vagy más valaki ez eszméket.

4293. 1. 2. 3. Nagy nehezen kibetűztük a levélből az óhajtsókat. Sok mindenféle kívánatot teljesítettünk már, mióta ezen 4298-ik szerk. mondanivalóig jutottunk, de azt még nem kívánta tőlünk senki, hogy „Valter Scott vagy Sekes Pierre (i) derék munkáit“ közöljük, „ügyes kezek által magyarra fordítva.“ Itt még csak nem is ígérhetünk semmit — azokhoz a derék munkákhoz már csak más uton kell önnök hozzáférni.

4294. Eger. T. S. — Előleges nyilatkozatunk röviden az, hogy a felvett tárgyat szeretjük s óhajtuk; minden egyéb a kidolgozástól függ. Ajánljuk az egyszerűséget s történelmi hűséget, jó forrásokat.

4295. Nem adhatók a következő versek: Befagyott a szöke Garam. — A fényes szeretők stb. (Van közöttük figyelemreméltó, de feltűnő mindenütt a behurgyaság.) — Bort a pohárba! — Boldog házasság feltétele. — Majd letisztázom. — Mint midőn a fának... Egy pesti sétán. Jancsi urf. stb. (Tebetség a comikumra, és satyrára, de még ki nem forrott, zavaros must.) Szép vagy alföld. — A többi versről jövőre. De egy pár rettentő példát mégis kiirunk még ide. p. o.

4296. Bor, sör, víz. Erdemesnek találtuk a kiadásra e rovatban. Hangzása a következő:

„A bor, a bor, a bor,
Bár gyakran torkra forr,
Párja még sincs neki;
A böles csak neveti,
Hogyha virágzik Orr...
A bor, a bor, a bor.“

S puffasztólag gyötör...
A sör, a sör, a sör.“

„A sör, a sör, a sör,
Hogy vigye el az ör...
Nem ér egy fagarast,
Csak növeszti a hást,

„A víz, a víz, a víz,
Nincs abban semmi iz,
Egy csepp kedvet sem ád
Ez rá a szörnyti vád,
Töle csak a béka hiz...
A víz, a víz, a víz.“

(A vers, a vers, a vers.)

Pesti hetivásár.

Január 25-én. — Ausztriai értékben.

Buza 3 ft. 88 kr., 3 ft. 75 kr., 3 ft. 45 kr.; rozs 2 ft. 80 kr., 2 ft. 22 kr., 2 ft. 10 kr.; árpa 1 ft. 91½ kr., 1 ft. 78 kr., 1 ft. 65 kr.; zab 1 ft. 65 kr., 1 ft. 51½ kr., 1 ft. 45 kr.; tengeri 1 ft. 91½ kr., 1 ft. 78 kr., 1 ft. 65 kr., egy pesti mérő; egy kenyér 1 ft. 5 kr., 80 kr., 60 kr.; egy zsák burgonya 1 ft. 25 kr., 1 ft. 5 kr., 80 kr.; egy darab borju 18 ft. 90 kr., 15 ft. 75 kr., 11 ft. 55 kr.; malacz 2 ft. 10 kr., 1 ft. 85 kr., 1 ft. 45 kr.;

nyul 1 ft. 25 kr., 1 ft. 15 kr., 1 ft. 5 kr.; tojás 2 kr.; egy pár öreg tyuk 1 ft. 5 kr.; egy pár nyársra való csibe 1 ft. 5 kr., 80 kr., 52½ kr.; egy pár kappany 1 ft. 25 kr., 1 ft. 15 kr.; egy pár réce 1 ft. 65 kr., 1 ft. 45 kr., 1 ft. 25 kr.; egy pár lud 3 ft. 15 kr., 2 ft. 80 kr., 2 ft. 50 kr.; egy pár pulyka 4 ft. 20 kr., 3 ft. 35 kr., 2 ft. 50 kr.; 1 font borjúhus 40, 34, 26½ kr. 1 font sertéshus 30, 26½, 23 kr.; nyers szalonna 34 kr.; háj 34 kr.; disznósír 34 kr.; tehénzsír 66½, 60 kr.; vaj 66½, 60, 52½ kr.; repceolaj 34 kr.; lenolaj 34 kr.; egy itcze friss tej 8, 6 kr.; tejföl 34, 30 kr.; szilvapalinka 40 kr.; törkölypalinka 30 kr.; rozspalinka 26½ kr.; szesz 30 kr.; ó-bor 20, 16 kr.; új-bor 14, 12 kr.; ser 10 kr.; ecet 10, 8, 6 kr.; borsó 10 kr.; lencse 10 kr.; bab 6 kr.; köleskása 6 kr.; árpakása 6 kr.; egy koszoru vereshagyma 60, 40, 20 kr.; egy adag savanyu káposzta 12 kr.; egy mázsa széna 2 ft. 10 kr., 1 ft. 85 kr., 1 ft. 65 kr.; 100 kéve szalma 6 ft. 30 kr., 5 ft. 25 kr., 4 ft. 20 kr.; 24 darab tojás 40 kr. (P. N.)

Nyilt tér.*)

— Figyelmeztetés a telepítvényi ügyben Magyarországon. A nemrég közzétett telepítvényi törvény annyi előnnyel bír, hogy alólirt nem mulaszthatja el, azon t. cz. földbirtokosokat, kik jöszágaikon illy telepítvényeket szándékoznak felállítani, arra figyelmeztetni, hogy ezen szándék létesítésére bekövetkezett az alkalmas időpont.

Illy telepítvények előnyeit taglalni felesleges volna, csak annyit kívánt alólirt megjegyezni, hogy új telepek által a földbirtokos a munkaerő hiányát, melly általában olly érezhető, pótolhatja, miáltal a magának fenntartott jöszágrészt nagyobb értékre emeli, és ez által, hogy jöszágainak egy részét telepítőknek illő árért átadja, egy jelentékeny tőke szabad használatát biztosítja magának, melyet további beruházásokra, vagy javításokra fordíthat.

Ezen előnyök mind a földbirtokosok, mind a külföldi, különösen német telepítők részéről élnék figyelmet érdemelnek, és valószínű, hogy ezen ügy most nagyobb mérvben, mint eddig lehetett, fogja jótékony hatását gyakorolni a magyar mezei gazdaság gyorsabb felvirágzására, mi csak akkor történhetik, ha a munkaerő telepítők által szaporítottatik.

Ezért bátorodik alólirt mindazon t. cz. földbirtokosokat, kik jöszágaikon illy telepítvényeket kívánnak felállítani, tisztelettel felkérni, ebbeli elhatározásaikat, valamint jöszáguk részletes leírását, alólirttal közölni, hogy a szükséges lépéseket azonnal megtehesse, s pedig magyar nyelven; ellenben ő kötelességit magát, a telepedőkkel tulajdon nyelvükön levelezni, hogy ebben az esetben minden aggodalmat s nehézséget, nemkülönben félreértést mellőzön. — Mennyi birtok ajánlatik a telepítvények számára? — a családok számát? melly vidékről? s általában melly feltételekkel?

Erre vonatkozó levélbeli tudósításokat alólirt magán-ügyleti és általában tudakozó intézete irodájába czimezni s kéri — Bene István m. k., felhatalmazott ügynök. (Bécs, Währingi-utca 367. szám alatt.)

*) E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelőséget a Szerk.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-oroszm naptár	Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet nyug.		
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.	
Január — Február					Sebat			
30 Vasárnap	B 4 Martina	B 4 Márk.	18 D Athan.	7 30	4 58	25	5 43	1 6
31 Hétfő	Nelosc. Péter	Virgil	19 Makár ap.	7 29	5 0	26	6 27	2 6
1 Kedd	Ignác Efrem	Brigitta	20	7 27	5 1	27	6 58	3 15
2 Szerda	Gyertya BA	Gy. sz. B.	21 Max	7 27	5 2	28 Habak.	7 25	4 24
3 Csütörtök	Balázs püsp.	Balázs	22 Timoth.	7 26	5 3	29 Ant. h.	7 46	5 32
5 Péntek	Cors. András	Veronik.	23 Kelemen	7 25	5 4	30 R. Mod.	8 4	6 42
6 Szomb.	Ágata szüz	Lehel	24 Xenia	7 23	5 6	1 S. Ad.	8 19	7 50

Holdnegyed:

● Ujhöld 3-kán 2 óra 20 perczkor reggel; nálunk nem látható napfogatóközossal.

TARTALOM.

Kisfaludy Sándor (arckép). Z-y K-ly. — Tavasz, nyár, ősz, tél. Czelder M. — Villám Bandi, a rengeteg fia (vége): Erdélyi József. — Kisfaludy Sándor szülő- és lakóháza Sümegen (képpel). — Mátyás király fenmaradt holmije III. (rajzzal). — László Károly levelei Amerikából II. — Téglavető gép (képpel). — Böngecszet. — Tárház: Kakas Márton a színház körül. — A csárdás-zenéről és tánczról. Matolay V. — Irodalom és művészet. Egyház és iskola. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közintézetek, egyletek. Közlekedés. Mi újság? Bécsi levél. Színházi napló. Szerk. mondanivaló. Hetivásár. Nyilt tér. — A Politikai Újdonságok 4. számának főtartalma: Szárdinia tervei. Heti krónika. A földbirtokosok pénzihiánya. Községi ügyek (Debreczen). Törvényszéki terem: Mocsanyi P. gyilkosának perében végtárgyalás. A debreczeni főiskola ügye. Pesti lóversenyesek sorozata. Sorshúzások: Waldstein, St. Genois. Rendes rovatok.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert (lak. urí-utca 12. sz.)